

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de toegepaste economische
wetenschappen

Masterthesis

De invloed van de perceptie van het management ten opzichte van auditing op de vraag naar auditkwaliteit en de modererende rol van de raad van bestuur

Anouck Daems

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen, afstudeerrichting accountancy en financiering

PROMOTOR :

dr. Maarten CORTEN

COPROMOTOR :

Prof. dr. Tensie STEUJVERS

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be
Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2018
2019

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de toegepaste economische
wetenschappen

Masterthesis

De invloed van de perceptie van het management ten opzichte van auditing op de vraag naar auditkwaliteit en de modererende rol van de raad van bestuur

Anouck Daems

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen, afstudeerrichting accountancy en financiering

PROMOTOR :

dr. Maarten CORTEN

COPROMOTOR :

Prof. dr. Tensie STEIJVERS

Voorwoord

Deze masterproef werd opgesteld als slotstuk van mijn opleiding Toegepaste Economische Wetenschappen met afstudeerrichting Accountancy aan de Universiteit Hasselt. Omwille van mijn interesse in het vakgebied heb ik gekozen voor een audit gerelateerd onderwerp. Toen ik mij verdiepte in het onderwerp heb ik gemerkt dat de invloed van de raad van bestuur van belang is bij het aanstellen van de auditor, dit leek me dan ook een interessante meerwaarde om te onderzoeken.

Om mijn masterthesis tot een goed einde te brengen heb ik er het afgelopen academiejaar zeer intensief aan gewerkt, het was een leerrijke ervaring. Het eindresultaat was niet mogelijk geweest zonder de hulp van enkele personen, hen zou ik dan ook graag via deze weg bedanken. Eerst en vooral wil ik graag mijn promotor dr. Maarten Corten bedanken voor het nalezen en de constructieve feedback. Verder wil ik hem ook bedanken voor de data die hij ter beschikking heeft gesteld om mijn hypotheses te kunnen testen.

Graag wil ik ook mijn ouders, vriend, broer en familie bedanken voor hun steun zowel tijdens het schrijven van deze masterproef als tijdens mijn opleiding. Ze boden steeds een luisterend oor en trachtten me te helpen waar mogelijk. Aangezien mijn ouders me de kans hebben gegeven om na mijn professionele bacheloropleiding KMO-management verder te studeren vind ik dat ze een extra woord van dank verdienen, zonder hen had ik dit niet kunnen verwezenlijken.

Anouck Daems
Mei, 2019

Samenvatting

Door een onafhankelijke controle van de financiële staten van een onderneming, zorgt de externe auditor ervoor dat de aandeelhouders en andere stakeholders van de onderneming meer vertrouwen krijgen in deze financiële staten. Dit is van groot belang aangezien de stakeholders de financiële staten gaan gebruiken om het bedrijf en dus het management te controleren en te beoordelen. Aangezien de auditor een onafhankelijke controle gaat uitvoeren van de financiële staten, gaat hij eveneens het management controleren, het managementteam heeft namelijk de financiële staten opgesteld. Voorafgaande studies hebben echter aangetoond dat het management mogelijk een grote invloed heeft bij het aanstellen van de auditor, dit kan de onafhankelijkheid van de audit in het gedrang brengen. Het is dan ook deze invloed die in mijn masterproef onderzocht zal worden. Meer bepaald zal de invloed van de perceptie van het management ten opzichte van auditing op de werkelijke vraag naar auditkwaliteit bestudeerd worden. Hierbij verwacht ik dat een positieve perceptie van het management over auditing leidt tot een hogere vraag naar auditkwaliteit.

Binnen een onderneming zijn er meerdere organen die invloed kunnen uitoefenen op de vraag naar auditkwaliteit, één daarvan is de raad van bestuur. Dit orgaan heeft de bevoegdheid om een auditor voor te stellen aan de algemene vergadering, verder oefent de raad van bestuur eveneens een controlefunctie uit over het management. Eerder onderzoek wijst uit dat een effectieve raad van bestuur ervoor gaat zorgen dat de vraag naar auditkwaliteit in een onderneming stijgt. Hierdoor zou een effectieve raad van bestuur de keuzevrijheid van het management met betrekking tot de auditor moeten kunnen beperken. Vandaar dat ik in mijn masterproef verwacht dat een efficiënte raad van bestuur ervoor gaat zorgen dat de relatie tussen de perceptie van het management over auditing en de vraag naar auditkwaliteit verzwakt.

De empirische resultaten van deze masterproef tonen aan dat een stijgend aantal externe leden in de raad van bestuur leidt tot een significant zwakkere relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag naar auditkwaliteit.

Inhoudsopgave

VOORWOORD	1
SAMENVATTING	
TABELLENLIJST	
1 PROBLEEMSTELLING	1
2 LITERAATUURSTUDIE EN HYPOTHESES	3
2.1 WAT IS AUDITING & AUDITKWALITEIT	3
2.2 ROL VAN AUDITING EN AUDITKWALITEIT	7
2.3 VRAAG NAAR AUDITING EN AUDITKWALITEIT	9
2.4 INVLOED VAN DE RAAD VAN BESTUUR.....	13
2.4.1 TAKEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR.....	13
2.4.2 SAMENSTELLING VAN DE RAAD VAN BESTUUR	14
3 ONDERZOEKSMETHODOLOGIE	19
3.1 DATAVERZAMELING	19
3.1.1 STEEKPROEF	19
3.2 VARIABELEN	20
3.2.1 AFHANKELIJKE VARIABELE	20
3.2.2 ONAFHANKELIJKE VARIABELE	20
3.2.3 MODERERENDE VARIABELEN	23
3.2.4 CONTROLEVARIABELEN	23
3.3 RESULTATEN	24
3.3.1 BESCHRIJVENDE STATISTIEK EN CORRELATIES	24
3.3.2 REGRESSIERESULTATEN	28
3.4 ADDITIONELE ANALYSES.....	31
1.1.1 BESCHRIJVENDE STATISTIEK	32
1.1.2 ADDITIONELE REGRESSIERESULTATEN	33
4 CONCLUSIE	36
5 BRONNEN.....	38

Tabellenlijst

Tabel 1: Factor resultaten	22
Tabel 2: Beschrijvende statistieken	25
Tabel 3: Correlatietabel	27
Tabel 4: Hypothese 1	28
Tabel 5: Hypothese 2.a	29
Tabel 6: Hypothese 2.b	30
Tabel 7: Hypothese 2.c	31
Tabel 8: Beschrijvende statistieken (additionele analyse)	32
Tabel 9: Hypothese 1 (additionele analyse)	33
Tabel 10: Hypothese 2.a (additionele analyse)	34
Tabel 11: Hypothese 2.b (additionele analyse)	34
Tabel 12: Hypothese 2.c (additionele analyse)	35

1 Probleemstelling

Voor de aandeelhouders is het van belang dat er een kwalitatieve externe audit wordt uitgevoerd, dit zorgt voor meer zekerheid over de correctheid van de jaarrekening (Fama & Jensen, 1983). Het belang van auditkwaliteit werd aangetoond tijdens de financiële crisis in 2008 en door de vele (boekhoudkundige) schandalen (Hu, 2015). Een kwalitatieve audit gaat waarde creëren voor de aandeelhouders en voor de andere stakeholders van een onderneming, onder andere voor de klanten, leveranciers, werknemers en schuldeisers.

Het belang van een kwalitatieve externe audit komt verder uit het feit dat de aandeelhouders van een onderneming een managementteam gaan aanstellen om het dagelijks bestuur van de onderneming op zich te nemen. Hierdoor ontstaat er een agency relatie, er is namelijk sprake van scheiding tussen eigenaarschap en controle van de onderneming (Jensen & Meckling, 1976). Het dagelijks bestuur wordt uitgeoefend door het management terwijl de aandeelhouders eigenaarschap uitoefenen. Hierdoor is het mogelijk dat het management niet steeds gaat handelen in het belang van de aandeelhouders maar ervoor gaat kiezen zijn eigen belangen na te streven (Fama & Jensen, 1983; Jensen & Meckling, 1976). Om de agency problemen te beperken gaan de aandeelhouders trachten het management te controleren of te belonen. Belonen van het management kan bijvoorbeeld aan de hand van bonussen, aandelen of aandelenopties (Chakravarty & Grewal, 2016; Hill & Jones, 1992). Om een goede controle te kunnen uitvoeren en om de waarde van de bonussen te kunnen bepalen is het noodzakelijk dat de financiële staten van de onderneming op een correcte manier zijn opgesteld. De correctheid van de jaarrekening wordt gecontroleerd door de auditor.

Naast de ondernemingen die verplicht zijn een externe audit te laten uitvoeren, zijn er ook bedrijven die vrijwillig kiezen voor een externe audit. Een audit brengt namelijk een aantal voordelen met zich mee, in eerste instantie gaat het ervoor zorgen dat de potentiële agency problemen dalen (Carey, Simnett, & Tanewski, 2000; Jensen & Meckling, 1976). In een grotere onderneming gaat de vraag naar een vrijwillige audit eveneens groter zijn, hier zijn meer stakeholders die belang hebben bij een kwalitatieve audit (Tauringana & Clarke, 2000). Ook een stijgende gearing ratio zorgt voor een stijging van de vrijwillige vraag naar een externe audit (Tauringana & Clarke, 2000). Indien een onderneming beroep wil doen op externe financiering gaat de vraag naar een externe audit ook stijgen, de audit zorgt ervoor dat de onderneming minder beperkingen en lagere kosten ervaart bij het financieren van de activa (Hope, Thomas, & Vyas, 2013).

Door de voordelen van een externe audit, is het tevens interessant om te bekijken of een onderneming die verplicht is een audit te laten uitvoeren eerder een audit van hoge of lage kwaliteit gaat verkiezen. In eerdere studies hieromtrent werd vooral gefocust op de aandeelhouder-management relatie en aandeelhouder-schuldeiser relatie (Corten, Steijvers, & Lybaert, 2018). De relatie tussen de aandeelhouders en het management is gebaseerd op de agency theory. Indien er een auditor van hoge kwaliteit wordt aangesteld gaat het agency probleem verkleinen, een kwalitatieve audit gaat er namelijk voor kunnen zorgen dat er meer transparantie wordt verkregen

en dat de aandeelhouders meer vertrouwen hebben in de financiële staten van de onderneming (Jensen & Meckling, 1976).

De relatie tussen de aandeelhouders en de schuldeisers is van belang omdat externe investeerders en schuldeisers eerder verkiezen om te investeren in ondernemingen waar de audit wordt uitgevoerd door een big 4 auditkantoor, de investeerders zien deze ondernemingen als minder risicovol (Cenciarelli, Greco, & Allegrini, 2018). Hierdoor gaan deze ondernemingen een lening kunnen aangaan tegen een lagere interest. Andere stakeholders kunnen eveneens de vraag naar auditkwaliteit beïnvloeden. Dit werd bestudeerd door Corten et al. (2018), deze studie toont aan dat klanten eveneens een invloed kunnen hebben op de vraag naar auditkwaliteit (Corten et al., 2018).

Er werd ook al onderzoek gedaan naar de invloed van het management op de vraag naar auditkwaliteit. Wettelijk gezien heeft het management een invloed op de vraag naar auditkwaliteit, maar door de macht van dit orgaan binnen een onderneming gaat de invloed waarschijnlijk groter zijn dan wat wettelijk verplicht is (IBR-IRE, 2019). De studie van Hambrick toont aan dat de kennis, bekwaamheid, individuele kenmerken en de interacties van het gehele managementteam leiden tot een bepaald strategisch gedrag en wellicht ook tot bepaalde boekhoudkundige beslissingen (Hambrick, 2007). Indien het management een eerdere werkervaring heeft als auditor, wat erop wijst dat de kennis in verband met de financiële staten zeer hoog is kan dit zowel een positieve als een negatieve invloed hebben op de vraag naar auditkwaliteit (Martinov-Bennie, Cohen, & Simnett, 2011). Eén van de individuele kenmerken van een persoon die een invloed zouden kunnen uitoefenen op de vraag naar auditkwaliteit is het zelfvertrouwen. Een manager met veel zelfvertrouwen gaat namelijk eerder geneigd zijn om aan earningsmanagement te doen, hierdoor daalt de vraag naar auditkwaliteit (Plöckinger, Aschauer, Hiebl, & Rohatschek, 2016). Naast de individuele kenmerken van het management gaat ook de situatie waarin men zich bevindt een invloed hebben op de vraag naar auditkwaliteit. Het principe van 'bounded rationality' geeft namelijk aan dat complexe en onzekere situaties niet steeds objectief worden benaderd door het topmanagement (Hambrick, 2007).

In het algemeen gaat de vraag naar een kwalitatieve audit lager zijn in een private onderneming dan in een beursgenoteerde onderneming (Ceustermans & Breesch, 2017; Hope et al., 2013; Niskanen, Karjalainen, & Niskanen, 2011). Private ondernemingen ervaren, in tegenstelling tot beursgenoteerde ondernemingen, weinig druk van de kapitaalmarkt om informatie vrij te geven (Ceustermans & Breesch, 2017). Door de lagere druk om informatie vrij te geven en de hoge kost gaat de vraag naar auditkwaliteit logischerwijze dalen. Private ondernemingen zijn ook niet verplicht een auditcomité op te richten. Beursgenoteerde ondernemingen zijn hier wel toe verplicht volgens artikel 526bis van het wetboek van vennootschappen. Het auditcomité is dan ook een zeer belangrijke factor bij het aanstellen en opvolgen van de auditor (NBB, 2019).

Door de beperkte invloed van de kapitaalmarkt, geen invloed van een auditcomité en minder agency problemen is het mogelijk dat de invloed van het management in private ondernemingen nog groter is dan in beursgenoteerde ondernemingen. Hierdoor is het van belang de invloed van het management op de vraag naar auditkwaliteit in private ondernemingen te bestuderen. Gebaseerd

op de upper echelons theory en het principe van bounded rationality zal ook de perceptie van het management de vraag naar auditkwaliteit drijven, dit wordt in het eerste gedeelte van deze masterproef onderzocht.

De raad van bestuur kan de rol van het auditcomité in private ondernemingen overnemen, dit orgaan kan er dus op toezien of er een kwalitatieve auditor wordt aangesteld. Hierdoor is het van belang dat er een efficiënte raad van bestuur werkzaam is in de onderneming (Denis & McConnell, 2003). Het aanstellen van een raad van bestuur is wettelijk verplicht in een naamloze vennootschap, deze verplichting geldt niet voor andere vennootschapsvormen (Geens & Croes, 2019; Notaris, 2019). Om een efficiënte raad van bestuur te creëren in een onderneming is het van belang dat deze op een goede manier wordt samengesteld (Lai, Lai, Srinidhi, Gul, & Tsui, 2017; Nielsen & Huse, 2010). Een goede samenstelling kan namelijk bijdragen tot een hogere effectiviteit van het bestuursorgaan. Verder gaat een correcte samenstelling er eveneens voor zorgen dat de beslissingen die dit orgaan neemt, steeds in het belang van de vennootschap zijn (Lai et al., 2017; Nielsen & Huse, 2010).

De elementen die van belang zijn voor een goede samenstelling van de raad van bestuur en waar in deze masterproef op wordt gefocust zijn: onafhankelijkheid, grootte en CEO dualiteit. De raad van bestuur moet enerzijds klein genoeg zijn om efficiënt te kunnen werken, anderzijds moeten er voldoende leden zijn zodat er kennis en ervaring vanuit verschillende domeinen aanwezig is (Bliss, 2011; Buysse, 2017). Volgens Code Lippens moeten er minstens drie onafhankelijke bestuurders zijn ("Belgische corporate governance code 2009," 2009). Indien de CEO eveneens de voorzitter is van de raad van bestuur dan is er sprake van CEO dualiteit. Code Buysse III geeft aan dat beide functies best gescheiden kunnen blijven om een effectieve raad van bestuur te creëren (Buysse, 2017). In eerdere studies werd onderzocht of een efficiënte raad van bestuur een kwalitatieve auditor gaat verkiezen. Er werd echter nog geen onderzoek verricht naar de invloed van een efficiënte raad van bestuur op de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag naar auditkwaliteit. Dit is dan ook wat in deze masterthesis onderzocht wordt.

2 Literatuurstudie en hypotheses

2.1 Wat is auditing & auditkwaliteit

Een externe audit is een controle van de financiële staten die wordt uitgevoerd door de auditor, hierbij gaat de auditor objectief financiële informatie verkrijgen en evalueren. Op deze manier heeft hij de mogelijkheid om zijn mening te geven over de betrouwbaarheid van de jaarrekening (M. Johnstone, A. Gramling, & Rittenberg, 2014). Een externe audit is van groot belang voor de aandeelhouders, hierdoor hebben ze meer zekerheid over de correctheid van de jaarrekening (Fama & Jensen, 1983).

Om de juistheid van de jaarrekening te garanderen is het niet enkel van belang dat er een audit wordt uitgevoerd, het is eveneens noodzakelijk dat de audit van hoge kwaliteit is. Het belang van auditkwaliteit werd aangetoond tijdens de financiële crisis in 2008 en door de vele

(boekhoudkundige) schandalen (Hu, 2015). Een kwalitatieve audit is in eerste instantie van belang voor de aandeelhouders, maar het is eveneens van belang voor een aantal andere stakeholders (Cenciarelli et al., 2018; Corten et al., 2018; Jensen & Meckling, 1976). Een kwalitatieve audit gaat waarde creëren voor de schuldeisers van een onderneming. Indien een onderneming gebruik wil maken van schuldfinanciering is het van belang dat er correcte financiële staten ter beschikking worden gesteld zodat een schuldeiser een gegronde beslissing kan maken over het al dan niet toestaan van een lening (Cenciarelli et al., 2018). Enkele andere stakeholders die baat gaan hebben bij een audit van hoge kwaliteit zijn de leveranciers, klanten en werknemers van de onderneming (Corten et al., 2018). Het voortbestaan van de onderneming is voor al deze partijen van belang. Indien de continuïteit van de onderneming in het gedrang komt is dit nadelig voor de leveranciers, mogelijks gaan niet alle openstaande facturen van deze klant betaald worden waardoor de leverancier minder omzet gaat genereren. Hoe groot de gevolgen zijn voor de leverancier door het niet betalen van het factuur zijn afhankelijk van de grootte van de bestelling en/of de klant. Hierdoor gaan leveranciers de financiële staten raadplegen bij een verkoop, aan de hand van deze gegevens wordt er bepaald of er een handelskorting kan worden toestaan en hoeveel men wil leveren aan deze klant. Het nadeel dat de klanten kunnen ondervinden is dat hun goederen of diensten niet geleverd worden, waardoor ze het bedrag van de voorafbetaling waarschijnlijk kwijt zijn. Hierdoor gaan klanten eveneens de financiële staten van een onderneming raadplegen, aan de hand hiervan kunnen ze zowel de grootte van hun bestelling als de voorafbetaling bepalen. Werknemers gaan de financiële staten raadplegen om op deze manier te bepalen hoe het gesteld is met de werkzekerheid in deze onderneming, toekomstige werknemers gaan een hoger loon eisen indien de werkzekerheid beperkt is.

Een kwalitatieve audit meerwaarde gaat creëren voor de stakeholders van een onderneming, hierdoor is het van belang om auditkwaliteit te definiëren. De definitie van een kwalitatieve audit is echter niet eenduidig, in de literatuur wordt vaak gebruik gemaakt van de volgende definitie van DeAngelo. *"The market-assessed joint probability that a given auditor will both (a) discover a breach in the client's accounting system and (b) report the breach"* (DeAngelo, 1981, P. 186). DeAngelo gaat auditkwaliteit dus definiëren als de waarschijnlijkheid dat een auditor de materiele fout ontdekt en deze ook rapporteert (DeAngelo, 1981).

Een tweede en zeer uitgebreide definitie die werd gepubliceerd door het GAO stelt dat een kwaliteitsvolle audit moet worden uitgevoerd in overeenkomst met de 'generally accepted auditing standards' (GAAS). Om op deze manier een redelijke zekerheid te bieden dat de gecontroleerde financiële staten en de toelichting zijn opgesteld in overeenkomst met de generally accepted accounting principles (GAAP) en dat er geen materiële fouten aanwezig zijn die het gevolg zijn van een fout of fraude (Hu, 2015; M.Johnstone et al., 2014). The financial reporting council (FRC) heeft 'the audit quality framework' ontwikkeld, hierin werden enkele eigenschappen opgenomen die de kwaliteit van een audit mee kunnen bepalen (Hu, 2015; M.Johnstone et al., 2014). Enkel het toepassen van effectieve auditprocessen is niet voldoende om een kwalitatieve audit te verkrijgen, volgens dit kader zijn er vijf belangrijke elementen om de kwaliteit van een audit te bepalen (Hu, 2015; M.Johnstone et al., 2014).

1. Cultuur van het auditkantoor

De cultuur van het auditkantoor kan een positieve invloed hebben op de auditkwaliteit, de (positieve) invloed is afhankelijk van de managers van het kantoor. Het is van belang dat het management een werkomgeving creëert waar auditkwaliteit gewaardeerd en beloond wordt. De werknemers moeten ook voldoende tijd en middelen ter beschikking krijgen om materiële fouten op te sporen. Verder mag de auditkwaliteit niet worden beïnvloed door monetaire overwegingen (M.Johnstone et al., 2014). Jammer genoeg heeft dit zich in het verleden wel voorgedaan, een zeer bekend voorbeeld is Enron (Sims & Brinkmann, 2003). Hierbij hebben de hoge honoraria die werden uitgekeerd aan Arthur Andersen er mee voor gezorgd dat het schandaal heeft plaatsgevonden. Het auditkantoor moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van de uitgevoerde audits goed wordt opgevolgd, indien de kwaliteit niet voldoet moeten ze de nodige sancties voorzien (M.Johnstone et al., 2014).

2. Technische vaardigheden en persoonlijke kwaliteiten van de auditors en hun managers

Zowel de technische vaardigheden als de persoonlijke kwaliteiten van de auditors en de managers kunnen een positieve invloed hebben op de kwaliteit van de audit. Er moet dan wel worden voldaan aan enkele voorwaarden. Het is namelijk noodzakelijk dat de auditor de onderneming en sector van de cliënt begrijpt, dat deze steeds ethisch handelt en de audit met een kritische blik bekijkt. Het management van het auditkantoor moet ervoor zorgen dat hun werknemers kunnen bijleren en dat ze worden bijgestuurd indien nodig (M.Johnstone et al., 2014).

3. Effectiviteit van het auditproces

De effectiviteit gaat een positieve invloed hebben op de kwaliteit van de audit indien er rekening wordt gehouden met een aantal voorwaarden. Een goed gestructureerde auditmethode is van groot belang. Indien een auditor in een situatie terechtkomt waar hij over onvoldoende kennis beschikt om een kwalitatief oordeel te kunnen vellen, dan moet hij de juiste ondersteuning vragen van specialisten, bijvoorbeeld van advocaten. Het auditproces moet ook een kader en procedures verschaffen om zo op een effectieve en efficiënte manier voldoende bewijs voor de audit te verkrijgen. Verder moet het auditproces ervoor zorgen dat de audit wordt uitgevoerd in overeenkomst met de auditstandaarden en met voldoende ruimte voor professionele oordeelsvorming. De ethische standaarden in het auditproces gaan ervoor zorgen dat de gebruikers van de jaarrekening vertrouwen hebben in de integriteit, objectiviteit en onafhankelijkheid van de auditor (M.Johnstone et al., 2014).

4. Betrouwbaarheid en nut van de audit rapportering

Volgens de FRC gaat een auditrapport bijdragen aan de kwaliteit van een audit indien het rapport geschreven is zodat de mening van de auditor over de financiële staten op een duidelijke en ondubbelzinnige manier tot uiting komt (M.Johnstone et al., 2014).

5. Factoren buiten de wil van de auditor

Ook externe factoren, waar de auditor of het auditkantoor geen vat op hebben kunnen toch invloed uitoefenen op de kwaliteit van de audit. Enkele voorbeelden hiervan zijn de 'corporate governance' en het wetgevend kader van de geauditeerde onderneming (Hu, 2015; M.Johnstone et al., 2014).

Zoals in het 'audit quality framework' aan bod komt is het van belang om te kijken naar de eigenschappen van het auditkantoor en het auditteam om te bepalen of een audit van hoge kwaliteit is of niet. In eerste instantie zijn er zeer veel studies gedaan waarbij de auditkwaliteit wordt bepaald aan de hand van kenmerken van het auditkantoor, zoals de grootte of specialisatie in een bepaalde sector (Boone, Khurana, & Raman, 2010; Campa & Campa, 2013; Lawrence, Minutti-Meza, & Zhang, 2011; Minutti-Meza & Minutti-Meza, 2013; Romanus, Maher, & Fleming, 2008). Later zijn er studies gedaan waarbij er werd aangetoond dat financieel analisten en fondsenmanagers meer belang hechten aan de eigenschappen van het auditteam dan aan de eigenschappen van het auditkantoor om de kwaliteit van de audit te bepalen (Kilgore, Harrison, & Radich, 2014). Een individuele auditor of een auditteam gaat niet steeds dezelfde kwaliteit bieden als de andere leden van het auditkantoor. Individuele auditors hebben namelijk andere motieven, risico voorkeuren, expertises en probleem oplossende capaciteiten (Xu, Xiao, & Yi, 2015).

De perceptie van een persoon heeft eveneens invloed op de auditkwaliteit. Auditors, financieel analisten, aandeelhouders, schuldeisers en alle andere stakeholders gaan een verschillende kijk hebben op wat een kwalitatieve audit juist inhoudt. De verschillende belangengroepen gaan daarom andere elementen aangeven die voor hen wijzen op een kwalitatieve audit (Knechel, Krishnan, Pevzner, Shefchik, & Velury, 2013). Voor de auditor kan de kwaliteit van een audit voortvloeien uit het feit dat hij in de mogelijkheid is om alle vereiste controles op een goede manier uit te voeren. Voor het auditkantoor gaat de kwaliteit van de audit hoog zijn indien de audit kan worden verdedigd bij eventuele toekomstige financiële problemen van de auditcliënt. Overheden zien een audit als kwalitatief als deze is uitgevoerd volgens de professionele standaarden. Als laatste gaan de andere stakeholders de audit als kwalitatief zien indien deze economische problemen kan voorkomen voor de onderneming of de sector (Knechel et al., 2013). Indien een persoon kennis heeft van de jaarrekening en van de audit(kantoren), dan gaat deze meer belang hechten aan auditkwaliteit dan iemand die niet thuis is in de auditwereld. Voor deze laatste groep is vooral de conclusie van de auditor van belang (Xu et al., 2015).

Door de verschillende definities en het feit dat de perceptie van een persoon invloed heeft op wat auditkwaliteit juist is, is het moeilijk om exact te bepalen wat auditkwaliteit inhoudt. Vandaar dat er door de FRC een theoretisch kader werd opgesteld met een aantal karakteristieken die invloed hebben op de auditkwaliteit (M. Johnstone et al., 2014). Het is belangrijk dat de gebruikers van de financiële staten weten dat elke audit uniek is. Dit komt voornamelijk door het verschil in samenstelling van het auditteam en de verschillende eigenschappen van de cliënten (Knechel et al., 2013). Het is ook van belang dat men systematisch werkt met goed uitgewerkte procedures. Verder speelt de kennis van de auditors een grote rol, deze moeten hoogopgeleid zijn en sterk gemotiveerd. Als laatste moeten de gebruikers op de hoogte zijn van het feit dat er steeds een beperkte mate van onzekerheid blijft. De auditor kan een bepaald niveau van zekerheid garanderen maar dit gaat nooit 100% zijn, dit zou leiden tot een zeer dure en inefficiënte audit (Knechel et al., 2013). Jammer genoeg kan de kwaliteit van de audit enkel na de uitvoering ervan worden waargenomen. Soms is de kwaliteit van de audit beperkt door (management)fraude en dit komt vaak pas later aan het licht. Denk maar aan de zeer bekende fraudezaken van Lernout & Hauspy, Worldcom en Enron.

2.2 Rol van auditing en auditkwaliteit

Het is van belang dat er een kwalitatieve audit wordt uitgevoerd in een onderneming, dit geldt zowel voor een beursgenoteerde als een private onderneming. De reden hiervoor is dat er in zeer veel ondernemingen sprake is van een 'agency relationship', dit wordt omschreven als: "*a contract under which one or more persons (the principal(s)) engage another person (the agent) to perform some service on their behalf which involves delegating some decision making authority to the agent*" (Jensen & Meckling, 1976, P. 308). De relatie tussen de aandeelhouders en het management van een onderneming is volgens de agency theorie dan ook een perfect voorbeeld van een 'agency relationship'. Er is namelijk sprake van scheiding tussen eigenaarschap en controle van de onderneming. Het eigenaarschap wordt uitgeoefend door de aandeelhouders of principalen, en de controle door het management of agent (Jensen & Meckling, 1976). In de veronderstelling dat beide partijen hun nut willen maximaliseren, kan er worden aangenomen dat het management niet steeds gaat handelen in het voordeel van de onderneming maar wel in zijn eigen voordeel (Jensen & Meckling, 1976). In een onderneming waar scheiding van eigenaarschap en controle heerst en er bovendien verondersteld wordt dat het management zijn eigen nut wil maximaliseren gaat er een belangenconflict of een principaal-agentprobleem ontstaan (Jensen & Meckling, 1976). De aandeelhouders of principalen willen graag een zo hoog mogelijk rendement op hun investering verkrijgen. De managers of 'agents' daarentegen gaan persoonlijke winstmaximalisatie nastreven waardoor ze niet steeds handelen in het belang van de aandeelhouders en de onderneming (Fama & Jensen, 1983). Deze winstmaximalisatie kan verschillende vormen aannemen. Mogelijks gaan managers verkiezen om aan 'empire building' te doen. Het besturen van een grote onderneming gaat hen meer aanzien, inkomen en publiciteit verschaffen. Indien het management voornamelijk focust op de groei van de onderneming gaan ze mogelijks investeringen doen die minder voordelig zijn voor de aandeelhouders dan andere investeringsopties (Berk & DeMarzo, 2014). Het management kan ook aan 'perks consumption' doen, hierbij gaat het management zichzelf verrijken met extra voordelen. Zo kunnen ze bepaalde goederen aankopen op naam van de onderneming om deze dan ook privé te gebruiken zoals bijvoorbeeld een vliegtuig, een buitenverblijf, enzovoort (Henderson & Spindler, 2005).

De agency theorie brengt ook agency kosten met zich mee. Agency kosten worden gedefinieerd als de som van de 'monitoring' kosten, de 'bonding' kosten en het bijkomende verlies. 'Monitoring' kosten zijn kosten die worden gemaakt indien de principaal de acties van de agent tracht te sturen of te controleren (Chakravarty & Grewal, 2016). Deze controlemaatregelen kunnen ervoor zorgen dat het management niet enkel zijn eigen belangen gaat behartigen maar ook de belangen van de aandeelhouders. Om controle te kunnen uitoefenen hebben de aandeelhouders wel betrouwbare informatie nodig, hierbij wordt er vaak gebruik gemaakt van de financiële staten (Jensen & Meckling, 1976). Deze worden echter opgesteld door het management zelf, waardoor het mogelijk is dat de jaarrekening mooier wordt voorgesteld dan de werkelijkheid (Corten, Steijvers, & Lybaert, 2017).

'Bonding' kosten gaan het management motiveren om te handelen in het belang van de aandeelhouders. Enkele voorbeelden hiervan zijn bonussen, variabele verloningen, aandelen en aandelenopties (Hill & Jones, 1992). Indien de aandeelhouders aandelenopties gaan toekennen aan

het management dan geeft dit de managers het recht om na een bepaalde periode aandelen van het bedrijf aan te kopen tegen een vooraf bepaalde prijs (de uitoefenprijs). Als de aandelenkoers boven de uitoefenprijs stijgt, kan het management de aandelen dus goedkoper aankopen dan de marktprijs waardoor er winst kan worden gegenereerd (Verschueren, 2018). Hierdoor gaat het bezit van aandelenopties het management aansporen om de aandelenkoers te laten stijgen. Dit is dan zowel in hun eigen belang als in het belang van de aandeelhouders. Het toekennen van bonussen aan het management gaat hetzelfde effect creëren, ook in deze situatie hebben zowel de managers als de aandeelhouders baat bij een stijgende aandelenkoers of omzet. Het management gaat namelijk een bonus ontvangen als de aandelenkoers of de omzet stijgt gedurende een bepaalde periode. Om de bonus te bepalen aan de hand van de omzet is het noodzakelijk om de financiële staten te raadplegen. Hierdoor is een goede controle door een externe auditor van belang (Jensen & Meckling, 1976). Als het management in het bezit is van aandelen gaan de belangen van de aandeelhouders en managers meer op dezelfde lijn komen. Hoe meer aandelen in het bezit zijn van het management, hoe meer het management geneigd is om te handelen in het voordeel van de aandeelhouders. De 'bonding' kosten gaan er dus voor zorgen dat het belangenconflict tussen beide groepen daalt (Berk & DeMarzo, 2014; Jensen & Meckling, 1976). Monitoring en bonding kosten gaan waarschijnlijk niet alle agency problemen kunnen verhelpen. De resterende problemen hebben een bijkomend waardeverlies tot gevolg, dit is het residueel verlies (Jensen & Meckling, 1976).

Om de totale agency kosten te kunnen beperken is het van belang dat de externe auditor een kwalitatieve audit van de financiële staten gaat uitvoeren. Deze controle of audit gaat bijdragen aan de mate van vertrouwen die de beoogde gebruikers stellen in de financiële overzichten (Jensen & Meckling, 1976). Indien er geen audits van hoge kwaliteit zijn, zou de kapitaalmarkt inefficiënt werken en de kapitaalkost stijgen. Een audit van lage kwaliteit heeft namelijk invloed op de betrouwbaarheid van de financiële informatie die ter beschikking wordt gesteld aan de kapitaalverstrekkers (Kilgore, Radich, & Harrison, 2011). Indien investeerders geen vertrouwen hebben in de financiële staten die ze ter beschikking krijgen gaat dit invloed uitoefenen op hun investeringsbeslissing. Logischerwijze gaat er meer worden geïnvesteerd indien het vertrouwen groter is, de kwaliteit van de audit heeft hierdoor invloed op de economische werking van een land (Kilgore et al., 2011; Romanus et al., 2008).

Een kwalitatieve audit gaat tevens waarde creëren voor de schuldeisers van een onderneming, hier kan zich ook een agency probleem voordoen. Het is mogelijk dat het management zijn eigen belangen voor de belangen van de schuldeisers gaat zetten (Berk & DeMarzo, 2014). 'Bonding' kosten gaan het management wel motiveren om te handelen in het belang van de aandeelhouders maar niet in het belang van de schuldeisers. Een belangenconflict kan optreden indien een investeringsbeslissing andere gevolgen heeft voor de aandeelhouders dan voor de schuldeisers (Berk & DeMarzo, 2014). Managers gaan dan mogelijks beslissingen nemen in het voordeel van de aandeelhouders maar ten nadele van de schuldeisers. Een investering met een hoog risico gaat vaak een zeer hoog rendement met zich meebrengen wat interessant is voor de aandeelhouders. De aandeelhouders gaan de winst opstrijken als de investering slaagt, maar indien de investering faalt wordt de kost grotendeels gedragen door de schuldeisers (Berk & DeMarzo, 2014).

2.3 Vraag naar auditing en auditkwaliteit

Wettelijk verplichte audit

Door de hoge waarde die een kwalitatieve audit creëert voor de vele stakeholders van ondernemingen heeft de Belgische overheid wettelijke verplichtingen opgelegd in verband met het aanstellen van een externe auditor. Alle grote en beursgenoteerde bedrijven, volgens artikel 15, §1 van het wetboek van vennootschappen, die opgericht zijn volgens een vennootschapsvorm niet opgesomd in artikel 141¹ van het wetboek van vennootschappen moeten verplicht een externe audit laten uitvoeren. Indien de vennootschap op balansdatum van het laatst afgesloten boekjaar, twee of meer van volgende criteria overschrijdt, gedurende twee opeenvolgende boekjaren, dan gaat het volgens artikel 15, §1 van het wetboek van vennootschappen om een grote onderneming:

- Jaargemiddelde van het personeelsbestand: 50;
- Jaaromzet, exclusief de belasting over de toegevoegde waarde: 9 000 000 euro;
- Balanstotaal: 4 500 000 euro.

Deze wettelijk verplichte audits vormen het grootste deel van de mandaten van de auditors (IBR-IRE, 2019).

Niet wettelijk verplichte audit

Ondernemingen die niet wettelijk verplicht zijn een audit te laten uitvoeren doen soms ook beroep op een externe auditor. Meer potentiële agency problemen gaan ervoor zorgen dat de vraag naar een vrijwillige externe audit stijgt. Een potentieel agency probleem doet zich voor als er een scheiding is tussen eigenaarschap en controle in een onderneming, een grotere scheiding gaat meer potentiële agency problemen met zich meebrengen (Carey et al., 2000; Jensen & Meckling, 1976).

Kleine ondernemingen gaan vrijwillig kiezen om een externe audit te laten uitvoeren om zo de belangenconflicten tussen managers, aandeelhouders en schuldeisers te beperken. De waarschijnlijkheid dat een onderneming een vrijwillige audit aanvraagt stijgt als de grootte van de onderneming, uitgedrukt in omzet, stijgt (Tauringana & Clarke, 2000). Het is namelijk zo dat een grotere onderneming ook meer stakeholders heeft die belang hebben bij een kwalitatieve audit. Ook een stijgende gearing ratio zorgt voor een stijging van de vrijwillige vraag naar een externe audit (Tauringana & Clarke, 2000). Deze ratio gaat namelijk de verhouding na tussen de schulden van de onderneming en het eigen vermogen, dit wordt ook wel de schuldgraad genoemd. Hoe meer schulden een onderneming moet aangaan om het eigen vermogen te financieren hoe hoger deze ratio gaat zijn (Balanslezen, 2017). Hoe meer schulden een onderneming aangaat, hoe meer het risico verplaatst wordt van het management naar de schuldeisers. Om het belangenconflict tussen de schuldeisers en het management dat hieruit volgt, enigszins te beperken is een kwalitatieve externe

¹ Vennootschapsvormen wel opgesomd in artikel 141:

1° vennootschappen onder firma, gewone commanditaire vennootschappen en coöperatieve vennootschappen met onbeperkte aansprakelijkheid waarvan alle onbeperkt aansprakelijke vennoten natuurlijke personen zijn;

2° de (niet-genoteerde) kleine vennootschappen in de zin van artikel 15, behoudens de vennootschappen die deel uitmaken van een groep die gehouden is een geconsolideerde jaarrekening op te stellen en te publiceren;

3° economische samenwerkingsverbanden, waarvan geen enkel lid onderworpen is aan de controle door een commissaris;

4° landbouwvennootschappen.

audit van belang. De studie van Hope (2013) toont eveneens aan dat private ondernemingen, die ervoor kiezen een audit te laten uitvoeren, minder beperkingen en lagere kosten ervaren bij het financieren van hun activa (Hope et al., 2013).

Vraag naar auditkwaliteit in een onderneming die wettelijk verplicht is een audit te laten uitvoeren

Er werd al eerder onderzoek verricht naar de keuze met betrekking tot auditkwaliteit in ondernemingen die wettelijk verplicht zijn een audit te laten uitvoeren. Hierbij wordt vooral gefocust op de aandeelhouder-management relatie en aandeelhouder-schuldeiser relatie (Corten et al., 2018). Er kan worden verondersteld dat ondernemingen die verplicht zijn een audit te laten uitvoeren, dezelfde motieven hebben om te kiezen voor een kwalitatieve audit als de motieven die worden aangehaald voor een niet verplichte onderneming om toch een auditor aan te stellen.

De relatie tussen de aandeelhouders en het management is gebaseerd op de agency theory. Indien er een auditor van hoge kwaliteit wordt aangesteld gaat het agency probleem verkleinen, een kwalitatieve audit gaat ervoor kunnen zorgen dat er meer transparantie wordt verkregen en dat de aandeelhouders meer vertrouwen hebben in de financiële staten van de onderneming (Jensen & Meckling, 1976).

Externe investeerders en schuldeisers gaan eerder kiezen om te investeren in ondernemingen waar de audit wordt uitgevoerd door een big 4 auditkantoor, de investeerders zien deze ondernemingen als minder risicovol (Cenciarelli et al., 2018). Hierdoor gaan deze ondernemingen een lening kunnen aangaan tegen een lagere interest. Het risico voor de investeerders daalt indien de audit wordt uitgevoerd door een big 4 kantoor, een kwalitatieve audit door één van deze kantoren zorgt er namelijk voor dat de kans op een faillissement daalt (Cenciarelli et al., 2018). Hiervoor worden twee redenen aangehaald, enerzijds gaan deze auditkantoren meer solvabele klanten aannemen die op lange termijn van hun diensten gebruik gaan maken. Anderzijds hebben de grote auditkantoren meer kennis om een kwalitatieve audit uit te voeren (Cenciarelli et al., 2018).

Niet enkel de aandeelhouders en de schuldeisers kunnen een invloed uitoefenen op de vraag naar auditkwaliteit in private ondernemingen, andere stakeholders kunnen eveneens de vraag naar auditkwaliteit beïnvloeden. Dit wordt aangetoond door de studie van Corten et al. (2018), deze studie toont aan dat klanten eveneens een invloed kunnen hebben op de vraag naar auditkwaliteit. Indien de belangrijkste klant van de onderneming een big 4 auditor aanstelt gaat de onderneming in kwestie ook geneigd zijn om dit te doen door de onzekerheid, druk en externe verwachtingen (Corten et al., 2018). Een concurrent gaat geen effect hebben op de vraag naar auditkwaliteit, men gaat zich nog steeds trachten te onderscheiden (Corten et al., 2018).

Invloed van het management op de vraag naar auditkwaliteit in een beursgenoteerde onderneming

Zowel in een beursgenoteerde als in een private onderneming is het zo dat de raad van bestuur of de zaakvoerder een kandidaat-auditor gaat voorstellen, de uiteindelijke benoeming wordt gedaan door de algemene vergadering (IBR-IRE, 2019). Het management heeft wettelijk gezien dus een

invloed op de vraag naar auditkwaliteit, door de macht van dit orgaan binnen de onderneming gaat de invloed waarschijnlijk groter zijn dan wat wettelijk verplicht is.

In beursgenoteerde ondernemingen werd er al heel wat onderzoek verricht naar de invloed van het management op de vraag naar auditkwaliteit. De studie van Hambrick toont aan dat de kennis, bekwaamheid, individuele kenmerken en de interacties van het gehele managementteam leiden tot een bepaald strategisch gedrag en wellicht ook tot bepaalde boekhoudkundige beslissingen (Hambrick, 2007). Dat de kennis van het management in verband met de financiële staten en auditkwaliteit een invloed gaat uitoefenen op de vraag naar auditkwaliteit werd ook aangetoond door de studie van Martinov et al. (2011). Deze studie toont aan dat indien er een manager aanwezig is met een eerdere werkervaring als auditor dat dit zowel een positief als een negatief effect kan hebben op de vraag naar auditkwaliteit. Enerzijds is het mogelijk dat deze persoon zich meer bewust is van de waarden en normen van een audit, wat een positief effect met zich meebrengt op de vraag naar auditkwaliteit (Martinov-Bennie et al., 2011). Anderzijds heeft deze manager de mogelijkheid om bepaalde gegevens achter te houden, hij weet namelijk perfect waar de auditor belang aan hecht. Op deze manier is het mogelijk om financiële fouten of zelfs fraude te verdoezelen (Beasley, Beasley, Carcello, & Hermanson).

Eén van de individuele kenmerken van een persoon die invloed kunnen uitoefenen op de vraag naar auditkwaliteit is het zelfvertrouwen. Er werd in eerdere studies namelijk een verband aangetoond tussen managers met veel zelfvertrouwen en het al dan niet toepassen van earningsmanagement in de onderneming, hoe meer zelfvertrouwen een manager heeft hoe groter de kans dat er aan earningsmanagement wordt gedaan (Plöckinger et al., 2016). Hieruit kan worden afgeleid dat een managementteam met veel zelfvertrouwen eerder gaat opteren voor een audit van lage kwaliteit. Als het management een auditor van lage kwaliteit aanstelt gaat dit er mogelijk voor zorgen dat de boekhoudkundige manipulaties niet worden achterhaald, dit omdat deze auditors vaak minder kennis van de sector en minder (financiële) middelen ter beschikking hebben.

De situatie waarin het management zich bevindt gaat eveneens een invloed hebben op de vraag naar auditkwaliteit, het principe van 'bounded rationality' geeft namelijk aan dat complexe en onzekere situaties niet steeds objectief worden benaderd door het topmanagement (Hambrick, 2007). Na een onderzoek van Cohen et al. (2010) bleek dat zeer veel auditors aangeven dat het management een belangrijke factor is bij het aanstellen en ontslaan van de auditor (J. Cohen, Cohen, Krishnamoorthy, & Wright, 2010).

Invloed van het management op de vraag naar auditkwaliteit in een niet-beursgenoteerde onderneming

In het algemeen gaat de vraag naar een kwalitatieve audit lager zijn in een private onderneming dan in een beursgenoteerde onderneming (Ceustermans & Breesch, 2017; Hope et al., 2013; Niskanen et al., 2011). Hiervoor worden er in de literatuur een aantal verklaringen aangehaald. Als eerste is het zo dat er in private ondernemingen vaak weinig informatie asymmetrie heerst tussen het management van de onderneming en de aandeelhouders, vaak zijn dit dezelfde personen (Ceustermans & Breesch, 2017). Verder heerst er weinig informatie asymmetrie tussen het

management en de andere stakeholders van de onderneming. Kapitaalverstrekkers en andere stakeholders hebben vaak toegang tot relevante informatie binnen de onderneming waardoor ze minder moeten vertrouwen op de financiële staten (Hope et al., 2013; Niskanen et al., 2011). Ook de 'institutional' theorie kan een verklaring bieden. Volgens deze theorie gaan onderneming steeds meer op elkaar gelijken door onzekerheid, druk van de stakeholders, externe verwachtingen, enzovoort die ze ervaren. Indien er weinig klanten zijn van de private ondernemingen die belang hechten aan auditkwaliteit gaan deze bedrijven zelf minder geneigd zijn een big 4 auditor aan te werven (Corten et al., 2018).

Private ondernemingen ervaren, in tegenstelling tot beursgenoteerde ondernemingen, weinig druk van de kapitaalmarkt om informatie vrij te geven. De aandeelhouders en het management zijn namelijk vaak dezelfde personen en het aantal andere stakeholders in deze ondernemingen is vaak eerder beperkt (Ceustermans & Breesch, 2017). Hierdoor zijn er minder stakeholders die belang hechten aan de financiële staten van de onderneming. Voor private ondernemingen is het eerder kostelijk om informatie over de onderneming vrij te geven. Dit gaat een voordeel bieden aan de concurrentie, aangezien het bij private ondernemingen makkelijker is om de winst per product te achterhalen (Ceustermans & Breesch, 2017). Door de lagere druk om informatie vrij te geven en de hoge kost gaat de vraag naar auditkwaliteit logischerwijze dalen.

Een andere verklaring die in de literatuur wordt aangehaald is dat het voor beursgenoteerde ondernemingen van belang is dat ze aan de verwachtingen van de markt voldoen. Investerders gaan ondernemingen die steeds aan de verwachtingen voldoen als minder risicovol inschatten, hierdoor daalt de kapitaalkost voor deze ondernemingen (Kasznik & McNichols, 2002). Om steeds aan de verwachtingen te voldoen is het mogelijk dat beursgenoteerde ondernemingen een vorm van earningsmanagement gaan toepassen. Om dit te beperken is een kwalitatieve audit noodzakelijk. Private ondernemingen moeten niet steeds aan de verwachtingen van de markt voldoen hierdoor is het mogelijk dat de vraag naar auditkwaliteit daalt (Ceustermans & Breesch, 2017).

Private ondernemingen zijn niet verplicht een auditcomité op te richten. Beursgenoteerde ondernemingen zijn hier wel toe verplicht volgens artikel 526bis van het wetboek van vennootschappen. De taken die onder de bevoegdheid van het auditcomité vallen zijn (NBB, 2019):

1. De raad van bestuur in kennis stellen van het resultaat van de wettelijke controle van de jaarrekening en toelichten op welke wijze de wettelijke controle van de jaarrekening heeft bijgedragen tot de integriteit van de financiële verslaglegging en welke rol het auditcomité in dat proces heeft gespeeld (NBB, 2019).
2. Monitoring van het financiële verslaggevingsproces en aanbevelingen of voorstellen te doen om de integriteit van het proces te waarborgen (NBB, 2019).
3. Monitoring van de doeltreffendheid van de systemen voor interne controle en risicobeheer van de vennootschap alsook, indien er een interne audit bestaat, monitoring van de interne audit en van zijn doeltreffendheid (NBB, 2019).
4. Monitoring van de wettelijke controle van de jaarrekening, inclusief opvolging van de vragen en aanbevelingen geformuleerd door de commissaris (NBB, 2019).

5. Beoordeling en monitoring van de onafhankelijkheid van de commissaris, waarbij met name wordt nagegaan of de verlening van bijkomende diensten aan de vennootschap passend is. Meer in het bijzonder analyseert het auditcomité met de commissaris de bedreigingen voor zijn onafhankelijkheid en de veiligheidsmaatregelen die genomen zijn om deze bedreigingen in te perken (NBB, 2019).

Het auditcomité is dus een zeer belangrijke factor bij het aanstellen en het opvolgen van een auditor (NBB, 2019). Omdat een auditcomité niet verplicht is bij private ondernemingen is het mogelijk dat het management een grote invloed heeft op de vraag naar auditkwaliteit.

Door de elementen die hierboven werden aangehaald, beperkte invloed van de kapitaalmarkt, geen invloed van een auditcomité en minder agency problemen is het mogelijk dat de invloed van het management in private ondernemingen nog groter is dan in beursgenoteerde ondernemingen. Hierdoor is het van belang de invloed van het management op de vraag naar auditkwaliteit in private ondernemingen te bestuderen. Gebaseerd op de upper echelons theory zal het vooral de perceptie van het management zijn die de vraag naar auditing drijft. Hierbij kan verwacht worden dat een positieve perceptie van het management ten opzichte van auditing een positieve invloed heeft op de vraag naar auditkwaliteit. Hieruit volgt de volgende hypothese:

Hypothese 1: 'Een positieve perceptie van het management ten opzichte van auditing heeft een positieve invloed op de vraag naar auditkwaliteit.'

2.4 Invloed van de raad van bestuur

Private ondernemingen zijn niet verplicht om een auditcomité aan te stellen, hierdoor gaan deze ondernemingen minder gemotiveerd zijn om een kwalitatieve audit te laten uitvoeren. Aangezien de raad van bestuur de rol van het auditcomité kan overnemen, en er dus op kan toezien of er een kwalitatieve auditor wordt aangesteld, is het van belang dat er een efficiënte raad van bestuur werkzaam is in de onderneming. Aangezien dit orgaan erop kan toezien of er een kwalitatieve auditor wordt aangesteld, kan het er ook voor zorgen dat de agency problemen binnen de onderneming dalen (Denis & McConnell, 2003). Het aanstellen van een raad van bestuur is wettelijk verplicht in een naamloze vennootschap, deze verplichting geldt niet voor andere vennootschapsvormen (Geens & Croes, 2019; Notaris, 2019). Omdat de raad van bestuur een belangrijke rol kan vervullen binnen een onderneming, en de aanstelling verplicht is in een NV is het van belang te weten welke invloed dit orgaan uitoefent op het management.

2.4.1 Taken van de raad van bestuur

De raad van bestuur heeft meerdere bevoegdheden in een onderneming (Nielsen & Huse, 2010). Het is van belang dat dit orgaan toezicht gaat houden op het management om zo de agency problemen in de onderneming te verkleinen (Fama & Jensen, 1983). De controle die wordt uitgeoefend door de raad gaat ervoor zorgen dat de verantwoording van het management belangrijker wordt, hierdoor wordt er eveneens meer transparantie verkregen voor de stakeholders. De controlerol wordt opgedeeld in strategische controle, waarbij de raad de strategieën van het management gaat controleren en financiële of operationele controle, waarbij er wordt nagegaan of vooropgestelde

financiële criteria werden behaald (Nielsen & Huse, 2010). Naast de controlerol die de raad uitoefent gaat dit orgaan ook strategische en uitvoerende taken opnemen, hier wordt in de literatuur echter minder belang aan gehecht (Nielsen & Huse, 2010). Een van de strategische taken is het verlenen van advies aan het management, dit advies is een ondersteuning voor het management bij het maken van operationele beslissingen (Lai et al., 2017; Nielsen & Huse, 2010). De adviesrol gaat echter weinig impact hebben op de financiële staten van de onderneming. Enkel de controlerol heeft impact op de financiële staten en de agency problemen die zich voordoen in de onderneming, hierdoor is de controlerol de belangrijkste rol (Fama & Jensen, 1983).

Er kan worden aangetoond dat meer toezicht op het management een positieve invloed heeft op zowel de efficiëntie van de onderneming als op de kwaliteit van de financiële rapportering (Nielsen & Huse, 2010). Indien er een sterke raad van bestuur aanwezig is in een onderneming, wordt er meer inzet gevraagd van de auditor. Op deze manier komt de reputatie van de leden van de raad van bestuur niet in het gedrang (Lai et al., 2017). Ook indien de leden van de raad van bestuur aansprakelijkheid willen vermijden en de belangen van de aandeelhouders willen verdedigen gaan ze meer toezicht uitoefenen op het management (Lai et al., 2017). De combinatie van een goede raad van bestuur en een audit van hoge kwaliteit gaat leiden tot een verbetering van de financiële rapporteringskwaliteit (Lai et al., 2017).

2.4.2 Samenstelling van de raad van bestuur

Sinds de financiële crisis wordt er steeds meer aandacht besteed aan een goede samenstelling van de raad van bestuur. Het is dan ook van belang om de raad van bestuur op een correcte manier samen te stellen (Lai et al., 2017; Nielsen & Huse, 2010). Een goede samenstelling kan namelijk bijdragen tot een hogere effectiviteit van het bestuursorgaan. Verder gaat een correcte samenstelling ervoor zorgen dat de beslissingen die dit orgaan neemt, steeds in het belang van de vennootschap zijn (Lai et al., 2017; Nielsen & Huse, 2010).

De elementen die van belang zijn voor een goede samenstelling zijn: genderdiversiteit en diversiteit in het algemeen, alsook complementariteit inzake bekwaamheden, ervaring en kennis (Buysse, 2017; Lai et al., 2017). De grootte van de raad van bestuur is ook van belang. Enerzijds moet de raad klein genoeg zijn om efficiënt te kunnen werken (Bliss, 2011). Anderzijds moeten er voldoende leden zijn zodat er kennis en ervaring vanuit verschillende domeinen aanwezig is (Buysse, 2017). Volgens Code Lippens moet minstens de helft van de leden van de raad van bestuur niet-uitvoerende bestuurders zijn en minstens drie van hen moeten onafhankelijke bestuurders zijn ("Belgische corporate governance code 2009," 2009). Een niet-uitvoerend bestuurder wordt gedefinieerd als een lid van de raad van bestuur die geen uitvoerende taken vervult binnen de vennootschap ("Belgische corporate governance code 2009," 2009). Een onafhankelijke bestuurder moet volgens artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen voldoen aan de volgende criteria:

1. *Gedurende een tijdvak van vijf jaar voorafgaand aan zijn benoeming, noch in de vennootschap, noch in een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11 W.Venn., een mandaat van uitvoerend lid van het bestuursorgaan of een functie*

- van lid van het directiecomité of van persoon belast met het dagelijks bestuur hebben uitgeoefend;*
2. *Niet meer dan drie opeenvolgende mandaten als niet-uitvoerend bestuurder in de raad van bestuur hebben uitgeoefend, zonder dat dit tijdvak langer mag zijn dan twaalf jaar;*
 3. *Gedurende een tijdvak van drie jaar voorafgaand aan zijn benoeming, geen deel hebben uitgemaakt van het leidinggevend personeel in de zin van artikel 19, 2°, van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, van de vennootschap of van een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11 W.Venn.;*
 4. *Geen vergoeding of ander belangrijk voordeel van vermogensrechtelijke aard ontvangen of hebben ontvangen van de vennootschap of van een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11 W.Venn., buiten de tantièmes en de vergoeding die hij eventueel ontvangt of heeft ontvangen als niet-uitvoerend lid van het bestuursorgaan of lid van het toezichthoudende orgaan;*
 5.
 - a. *Geen maatschappelijke rechten bezitten die een tiende of meer vertegenwoordigen van het kapitaal, van het maatschappelijk fonds of van een categorie aandelen van de vennootschap;*
 - b. *indien hij maatschappelijke rechten bezit die een quotum van minder dan 10 % vertegenwoordigen:*
 - i. *mogen die maatschappelijke rechten samen met de maatschappelijke rechten die in dezelfde vennootschap worden aangehouden door vennootschappen waarover de onafhankelijk bestuurder controle heeft, geen tiende bereiken van het kapitaal, van het maatschappelijk fonds of van een categorie aandelen van de vennootschap; of*
 - ii. *mogen de daden van beschikking over die aandelen of de uitoefening van de daaraan verbonden rechten niet onderworpen zijn aan overeenkomsten of aan eenzijdige verbintenissen die het onafhankelijk lid van het bestuursorgaan heeft aangegaan;*
 - iii. *In geen geval een aandeelhouder vertegenwoordigen die onder de voorwaarden valt van dit punt 5.*
 6. *Geen significante zakelijke relatie hebben of in het voorbije boekjaar hebben gehad met de vennootschap of met een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11 W.Venn., noch rechtstreeks noch als vennoot, aandeelhouder, lid van het bestuursorgaan of lid van het leidinggevend personeel in de zin van artikel 19, 2°, van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, van een vennootschap of persoon die een dergelijke relatie onderhoudt;*
 7. *In de voorbije drie jaar geen vennoot of werknemer zijn geweest van de huidige of vorige externe auditor van de vennootschap of van een daarmee verbonden vennootschap of persoon in de zin van artikel 11 W.Venn.;*
 8. *Geen uitvoerend lid zijn van het bestuursorgaan van een andere vennootschap waarin een uitvoerend bestuurder van de vennootschap zetelt in de hoedanigheid van een niet-uitvoerend lid van het bestuursorgaan of als lid van het toezichthoudende orgaan, en geen*

andere belangrijke banden hebben met uitvoerende bestuurders van de vennootschap uit hoofde van functies bij andere vennootschappen of organen;

9. *Geen echtgenoot, wettelijk samenwonende partner of bloed- of aanverwanten tot de tweede graad hebben die in de vennootschap of in een daarmee verbonden vennootschap of persoon zoals bepaald in artikel 11 W.Venn., een mandaat van lid van het bestuursorgaan, lid van het directiecomité, persoon belast met het dagelijks bestuur of lid van het leidinggevend personeel, in de zin van artikel 19, 2°, van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, uitoefenen, of die zich in een van de andere in de punten 1) tot 8) beschreven gevallen bevinden.*

Bij de samenstelling van de raad van bestuur rijst ook de vraag of de CEO eveneens de voorzitter mag zijn van de raad van bestuur. Indien dit het geval is spreekt men van 'CEO dualiteit'. Code Buysse III geeft aan dat beide functies best gescheiden kunnen blijven. Punt 5.23 van deze code stelt namelijk dat: *'De gedelegeerd bestuurder en de voorzitter houden regelmatig contact en wisselen tijdig informatie uit. Zij ondersteunen elkaar en respecteren elkaars rol. Het verdient sterk aanbeveling dat de functie van voorzitter van de raad van bestuur niet wordt gecumuleerd met deze van gedelegeerd bestuurder. Ook dit hangt echter af van de aard, omvang en groeifase van de onderneming'* (Buysse, 2017)

Een sterke raad van bestuur, die op een correcte manier is samengesteld gaat dus bijdragen tot een hogere effectiviteit van het bestuursorgaan (Lai et al., 2017). De samenstelling van de raad van bestuur heeft ook een invloed op de vraag naar auditkwaliteit. Volgens de studie van Alfraih (2017) zijn er vier eigenschappen zijn met een significante invloed op de vraag naar auditkwaliteit: onafhankelijkheid, diversiteit, grootte en rol dualiteit. Deze eigenschappen zijn in verband gebracht met het feit of er vraag was naar een audit van een big 4 kantoor of niet. Hierbij werd de veronderstelling gemaakt dat de vraag naar auditkwaliteit gelijk is aan de vraag naar een audit van een big 4 kantoor. Onafhankelijkheid, diversiteit en grootte zijn eigenschappen die ervoor zorgen dat de vraag naar een audit van hoge kwaliteit of in dit geval een big 4 kantoor stijgt. Dualiteit zorgt er dan weer voor dat de vraag naar auditkwaliteit daalt (Alfraih & Alfraih, 2017).

2.4.2.1 Onafhankelijkheid van de raad van bestuur

Zoals de studie van Alfraih (2017) vermeldt gaat onafhankelijkheid van de leden van de raad van bestuur zorgen voor een stijging van de vraag naar auditkwaliteit. Ook uit de agency theory kan het belang van de onafhankelijkheid van de bestuurders worden afgeleid. Deze theorie geeft namelijk aan dat de raad van bestuur onafhankelijk en objectief moet handelen (Jensen & Meckling, 1976). Ook Code Buysse III geeft het belang van de onafhankelijkheid van dit orgaan aan. Punt 5.5. van deze code stelt dat het ook in niet-beursgenoteerde ondernemingen van belang is om externe bestuurders in de raad van bestuur op te nemen. De definitie van een externe bestuurder die wordt gehanteerd door Code Buysse III is minder gedetailleerd dan volgens artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen. Volgens de code is een externe bestuurder, *een bestuurder die niet tot het management en de controlerende aandeelhouders behoort* (Buysse, 2017).

In eerdere studies wordt het aantal externe bestuurders op dezelfde manier gedefinieerd als in Code Buysse III. Aan de hand van deze definitie werd er geconcludeerd dat de onafhankelijkheid van de bestuurders noodzakelijk is bij het aanstellen van een efficiënte raad van bestuur. De studie van Carcello heeft aangetoond dat er in een raad van bestuur met meer externe bestuurders een audit van hogere kwaliteit wordt gevraagd. De redenen die hiervoor worden aangehaald zijn dat de bestuurders hun reputatie willen beschermen, de belangen van de aandeelhouders willen verdedigen en gerechtelijke procedures willen vermijden (Carcello, Hermanson, Neal, & Riley, 2002).

Om agency problemen te beperken is het van belang dat de invloed van het management wordt gereduceerd. De auditor gaat erop toezien dat de financiële staten van de onderneming op een correcte manier zijn opgesteld, hierdoor gaat hij ook het management controleren. Indien het management zelf de auditor mag aanstellen is het mogelijk dat ze eerder een auditor van lage kwaliteit gaan verkiezen, hierdoor daalt de kans dat fouten of fraude worden opgemerkt. Een raad van bestuur met een groter aantal onafhankelijke bestuurders zal steeds opteren voor een auditor van hoge kwaliteit. Zelfs indien het management dit niet percipieert als een toegevoegde waarde voor de onderneming en hierdoor gaat opteren voor een auditor van lage kwaliteit. Hierdoor is het van belang dat er een effectieve raad van bestuur aanwezig is in de onderneming. Deze gaat niet toelaten dat er een lage kwaliteitsauditor wordt aangesteld, en dus de invloed van het management op het aanstellen van een auditor trachten te reduceren. Aangezien het aantal onafhankelijke bestuurders bijdraagt tot de effectiviteit van het orgaan wordt er verondersteld dat dit ook een invloed heeft op de relatie tussen de perceptie van het management over auditing en de vraag naar auditkwaliteit. Om de effectieve invloed van het aantal externe leden in de raad van bestuur te meten wordt de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese 2.a: 'Hoe groter het aantal externe leden in de raad van bestuur, hoe zwakker de relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag naar auditkwaliteit.'

2.4.2.2 Aantal leden in de raad van bestuur

De keuze van de externe auditor hangt ook af van het aantal leden in de raad van bestuur. De grootte van dit bestuursorgaan is van belang voor een optimale werking ervan. Volgens de 'resource dependency' theorie is het aantal leden in de raad van bestuur optimaal indien de bestuurders voldoende kennis van de sector hebben om het management op een efficiënte manier te controleren (J. R. Cohen, Krishnamoorthy, & Wright, 2008).

Hoe groter de raad van bestuur, hoe hoger het honorarium van de auditor (Carcello, Neal, Palmrose, & Scholz, 2011). Een hoger honorarium wijst vaak op een hogere auditkwaliteit (Francis, 2004; Knechel & Willekens, 2006). Hieruit kan worden afgeleid dat een grotere raad van bestuur meer controle wil uitoefenen op het management. Hiervoor kunnen diverse redenen worden aangehaald. Enerzijds is het mogelijk dat ze zichzelf onvoldoende in staat achten om een goede controle uit te voeren. Anderzijds is het mogelijk dat ze zichzelf op deze manier willen beschermen om zo de reputatie van de leden van de raad van bestuur hoog te houden. Ook als de leden van de raad van

bestuur aansprakelijkheid willen vermijden en de belangen van de aandeelhouders willen verdedigen gaan ze meer toezicht uitoefenen op het management (J. Cohen, Krishnamoorthy, & Wright, 2004; Lai et al., 2017).

Zowel de raad van bestuur als het management hebben invloed op de vraag naar auditkwaliteit. Indien er meer leden zetelen in de raad van bestuur, dan zal de raad steeds opteren voor een auditor van hoge kwaliteit. Zelfs indien het management dit niet percipieert als een toegevoegde waarde voor de onderneming en hierdoor gaat opteren voor een auditor van lage kwaliteit. Hierdoor is het van belang dat er een effectieve raad van bestuur aanwezig is in de onderneming. Deze gaat niet toelaten dat er een lage kwaliteitsauditor wordt aangesteld, en dus de invloed van het management op het aanstellen van een auditor trachten te reduceren. Aangezien een groter aantal leden in de raad van bestuur bijdraagt tot de effectiviteit van het orgaan, kan er worden verondersteld dat een groter aantal leden in de raad van bestuur zal leiden tot een zwakkere relatie tussen de perceptie van het management over auditing en de vraag naar auditkwaliteit. Hieruit volgt onderstaande hypothese:

Hypothese 2.b: 'Hoe meer leden er zetelen in de raad van bestuur, hoe zwakker de relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag naar auditkwaliteit.'

2.4.2.3 CEO dualiteit in de raad van bestuur

CEO dualiteit doet zich voor indien de CEO en de voorzitter van de raad van bestuur één en dezelfde persoon zijn. In de literatuur zijn er meerdere studies die aantonen dat CEO dualiteit een negatieve invloed heeft op de vraag naar auditkwaliteit (Carcello et al., 2002; Dey, Engel, & Liu, 2011; Fama & Jensen, 1983). Maar er zijn ook enkele argumenten die aantonen dat dit fenomeen een positief effect heeft op de vraag naar een kwalitatieve audit (Dey et al., 2011).

Het is de taak van de raad van bestuur om controle uit te oefenen op het management. In geval van CEO dualiteit gaat de CEO zichzelf controleren, met een belangenconflict tot gevolg (Fama & Jensen, 1983). Als beide functies niet gescheiden zijn gaat de raad van bestuur er mogelijk niet meer in slagen om een goede controle uit te oefenen op het management (Dey et al., 2011). Daarom is CEO dualiteit absoluut niet aan te raden indien er een sterke monitoringrol wordt verwacht van de raad van bestuur. De vraag naar een kwalitatieve audit gaat stijgen indien de leden van de raad van bestuur onafhankelijk zijn (Carcello et al., 2002). Aangezien de CEO niet onafhankelijk is gaat dit een negatieve invloed hebben op de vraag naar auditkwaliteit. Ook de corporate governance code, 'Code Buysse III' geeft aan dat beide functies best gescheiden kunnen blijven (Buysse, 2017). Er is in de literatuur weinig bewezen over de implicaties van CEO dualiteit maar toch is de meest gevormde conclusie dat beide functies best gescheiden kunnen blijven. De auteurs die deze stelling verdedigen zijn aanhangers van de 'entrenchment' theorie (Dey et al., 2011).

CEO dualiteit gaat ervoor zorgen dat de CEO meer macht verkrijgt, in dit geval heeft hij zowel de macht toegekend aan de CEO en bovendien gaat hij de raad van bestuur kunnen aansturen en beïnvloeden. Aangezien het één van de taken van de raad van bestuur is om controle uit te oefenen

op het management gaat de CEO zichzelf kunnen controleren, de controle gaat hierdoor wellicht eerder gering zijn. Ook de onafhankelijkheid van de raad van bestuur wordt in dit geval beperkt. Aangezien de onafhankelijkheid van de leden van de raad ervoor gaat zorgen dat er een betere controle wordt uitgeoefend op het managementteam, kan er worden aangenomen dat de controle in dit geval eerder beperkt zal zijn. CEO dualiteit zorgt er dus enerzijds voor dat de CEO meer macht verkrijgt en anderzijds dat de controle die wordt uitgevoerd door de raad van bestuur eerder beperkt zal zijn. Hierdoor wordt het waarschijnlijker dat de auditor zal worden aangesteld die hij verkiest, hij heeft namelijk een grotere macht om zijn voorkeur door te drukken. Er wordt dan ook verondersteld dat de invloed van de perceptie van de CEO over auditing op de werkelijke vraag naar auditkwaliteit groter zal zijn bij CEO dualiteit. Hierdoor wordt de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese 2.c: 'CEO dualiteit gaat leiden tot een sterkere relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag en auditkwaliteit.'

3 Onderzoeksmethodologie

3.1 Dataverzameling

3.1.1 Steekproef

De gegevens in deze masterproef zijn verkregen aan de hand van een vragenlijst en de Bel-First databank.

In deze masterproef wordt de invloed van de raad van bestuur en de perceptie van het management op de vraag naar auditkwaliteit onderzocht en in verband gebracht met elkaar. Om hiervoor de nodige gegevens te verkrijgen werd er beroep gedaan op een vragenlijst in verband met externe audit, deze werd eerder uitgestuurd door de heer Corten. De populatie die werd gehanteerd om de vragenlijst uit te sturen zijn alle Belgische private ondernemingen die wettelijk verplicht zijn om een audit te laten uitvoeren. De vragenlijst werd uitgestuurd naar alle ondernemingen binnen de populatie waarvoor voldoende contactgegevens beschikbaar waren. Op deze manier was het mogelijk om 8 662 CEO's te benaderen, er werd een antwoord verkregen van 740 bevrageerden (Corten, Steijvers, & Lybaert, 2017).

Ook de Bel-First databank werd geraadpleegd om aanvullende gegevens over de ondernemingen in de steekproef te verkrijgen. Deze databank bevat namelijk zeer veel informatie over ondernemingen gevestigd in België en Luxemburg. Aan de hand hiervan kunnen de financiële gegevens worden opgezocht van alle Belgische ondernemingen die verplicht zijn hun jaarrekening neer te leggen bij de Nationale Bank van België. In deze masterproef werd via de Bel-First databank de ROA opgezocht van de ondernemingen die zich in de steekproef bevinden. Alsook werden de totale activa opgezocht om zo de grootte van de onderneming te kunnen bepalen. Verder werd er beroep gedaan op de databank om de sector en de bestaansduur van de ondernemingen te kunnen bepalen. Hierbij werd er rekening gehouden met de gegevens van 2015, aangezien de vragenlijst ook in 2015 werd uitgestuurd.

Aan de hand van de antwoorden verkregen via de vragenlijst en de beschikbare gegevens van de Bel-First databank is er een uiteindelijke steekproef bekomen van 186 respondenten. Voor deze respondenten waren alle noodzakelijke gegevens beschikbaar.

3.2 Variabelen

3.2.1 Afhankelijke variabele

De variabele waar het onderzoek in eerste instantie rond draait is de afhankelijke variabele, in dit onderzoek is dit de vraag naar auditkwaliteit (Sekaran & Bougie, 2016). Om auditkwaliteit te toetsen wordt er gebruik gemaakt van de variabele **BIG4**. Een groot aantal studies tonen aan dat een audit die wordt uitgevoerd door een big 4 auditor van hoge kwaliteit is (Alfraih & Alfraih, 2017; Broye & Weill, 2008; Francis, 2004; Lawrence et al., 2011; Niskanen et al., 2011). Deze variabele kan eenvoudig worden achterhaald, de auditor wordt namelijk vermeld in het auditverslag dat samen met de jaarrekening openbaar wordt gemaakt. Indien een onderneming een auditor aanstelt van Deloitte, Ernst & Young, PricewaterhouseCoopers of KPMG dan wordt er aangenomen dat er een kwalitatieve audit werd uitgevoerd. Als de onderneming kiest voor een audit van hoge kwaliteit, dus voor een big 4 auditor dan gaat deze variabele gelijk zijn aan 1. Wanneer er wordt gekozen om de audit te laten uitvoeren door een ander auditkantoor gaat deze variabele gelijk zijn aan 0. Het gaat hier dus om een binaire variabele.

3.2.2 Onafhankelijke variabele

Een onafhankelijke variabele is een variabele die een positieve of negatieve invloed heeft op de afhankelijke variabele, in dit geval **BIG4** (Sekaran & Bougie, 2016). In dit onderzoek is de perceptie van het management, **PERCEPTIE_MANAGEMENT**, daarom de onafhankelijke variabele.

Om de perceptie van het management te testen werd er in deze masterproef gebruik gemaakt van resultaten die werden verkregen via de vragenlijst opgesteld en uitgestuurd door de heer Corten. De vragenlijst bevat 20 vragen in verband met de perceptie van de CEO. Aangezien de CEO een grote invloed heeft op het beleid dat gevoerd wordt in de onderneming kan er worden verondersteld dat de perceptie van de CEO gelijk kan worden gesteld aan de perceptie van het management (Gielis, 2018).

1. *Een externe audit verbetert de kwaliteit van de jaarrekening van ons bedrijf.*
2. *Een externe audit geeft me het vervelende gevoel dat ik als bedrijfsleider gecontroleerd wordt. (R)*
3. *De prijs van een externe audit is redelijk.*
4. *Het laten uitvoeren van een externe audit scheidt vertrouwen bij onze klanten en leveranciers.*
5. *Een externe audit heeft een positieve invloed op de prestaties van ons bedrijf.*
6. *Ik vind een externe audit tijdsverlies. (R)*
7. *Een externe audit biedt geen meerwaarde bovenop de externe boekhouder of accountant. (R)*
8. *Een externe audit vereenvoudigt de toegang tot schuldfinanciering (bankkredieten).*

9. *Een externe audit versterkt het deugdelijk bestuur binnen ons bedrijf.*
10. *Een externe audit stelt me gerust over de financiële rapportering van onze resultaten.*
11. *De voordelen van het laten uitvoeren van een externe audit overstijgen de kosten ervan (inclusief de tijdsinvestering).*
12. *Het laten uitvoeren van een externe audit verhoogt mijn persoonlijke geloofwaardigheid naar de raad van bestuur en de (andere) aandeelhouders.*
13. *Een externe audit verschaft ons nuttig advies (bv. Via de management letter of informeel).*
14. *De aanwezigheid van een externe auditor stoort me. (R)*
15. *De externe audit is een nuttige dienst in vergelijking met de kostprijs ervan.*
16. *Een externe audit scheidt vertrouwen bij de fiscus.*
17. *Een externe audit verbetert de efficiëntie en de betrouwbaarheid van onze bedrijfsprocessen/interne controle.*
18. *Een externe audit beperkt mijn flexibiliteit als bedrijfsleider.*
19. *De fee die de externe auditor aanrekent voor zijn diensten is te hoog in verhouding tot de dienst zelf.*
20. *Een externe audit bevestigt de goede prestaties van een bedrijf naar de buitenwereld toe.*

De antwoorden werden verwerkt aan de hand van een 5 punts likert schaal. Om de antwoorden op deze vragen zo overzichtelijk mogelijk weer te geven werden deze gegroepeerd aan de hand van een factoranalyse. Een factoranalyse wordt toegepast om gegevens te kunnen reduceren terwijl er toch zoveel mogelijk informatie wordt behouden. Het wordt eveneens gebruikt om te bepalen of er een onderliggende structuur bestaat tussen de variabelen, in dit geval de antwoorden die werden gegeven op de vragen in verband met de perceptie (Cracco & Thiery, 2003). Om de factoranalyse te kunnen uitvoeren was het noodzakelijk om de antwoorden op de vragen 2, 6, 7, 14, 18 en 19 opnieuw te coderen. Het antwoord 'niet akkoord' moest worden omgezet naar 'akkoord', 'eerder niet akkoord' werd 'eerder akkoord' en 'noch akkoord, noch niet akkoord' bleef constant. Deze vragen werden namelijk op een negatieve manier gesteld.

In een eerdere studie van Corten et al. (2017) werd er beroep gedaan op een factoranalyse om de perceptie van de CEO in vier dimensies op te splitsen. In mijn masterproef werd er gebruik gemaakt van dezelfde vragenlijst, en daarom van dezelfde gegevens als in de studie van Corten et al. (2017). Het gebruik van de factoranalyse is in lijn met deze eerdere studie waarbij er vier factoren werden onderscheiden. Bij het bekijken van deze factoren, en de vragen die bij elke factor hoorden werd het duidelijk dat deze konden worden gelinkt aan vier waarden. De eerste factor en tevens de belangrijkste factor aangezien hier het grootste aantal vragen toe behoren is de functionele waarde van een audit. De tweede factor staat voor de sociale waarde van een audit, deze vragen gaan vooral over het effect dat een audit heeft op de perceptie van stakeholders. De derde factor heeft betrekking op de prijs van een audit en de vierde factor staat voor de emotionele waarde van een audit.

In deze masterthesis werd de factoranalyse gereduceerd tot één in plaats van vier factoren, zoals in de studie van Corten et al. (2017) werd gedaan. Het is namelijk zo dat ik enkel de vragen in verband met de functionele en de sociale waarde van een audit heb opgenomen in de factoranalyse. Na het uitvoeren van deze analyse werden deze vragen gereduceerd tot één factor, deze factor werd in mijn

masterthesis gezien als de algemene perceptie van het management. De reden dat ik mij gefocust heb op de functionele en de sociale waarde van een audit is dat hiervoor de meest significante resultaten werden verkregen in de studie van Corten et al. (2017). In lijn met de studie van Corten et al. (2017) heb ik zowel vraag 11 als vraag 15 geschrapt uit de factoranalyse. Hiervoor werd namelijk een factorlading verkregen die lager was dan de minimumwaarde (0,5). Na het verwijderen van deze elementen heb ik de factoranalyse uitgevoerd, hierbij werd één factor verkregen, dit resultaat is de onafhankelijke variabele **PERCEPTIE_MANAGEMENT**. Na het uitvoeren van de factoranalyse werd de factorlading van vraag 20 geschrapt uit het onderzoek, deze was namelijk lager dan de minimumwaarde van 0,5. De rotatiemethode die werd toegepast om onderstaande factorresultaten te verkrijgen is de Valimax methode, dit is eveneens in lijn met de studie van Corten et al. (2017).

	Perceptie van het management (Factor 1)
1. Een externe audit verbetert de kwaliteit van de jaarrekening van ons bedrijf.	0,798
4. Het laten uitvoeren van een externe audit scheidt vertrouwen bij onze klanten en leveranciers.	0,506
5. Een externe audit heeft een positieve invloed op de prestaties van ons bedrijf.	0,677
6. Ik vind een externe audit tijdsverlies. (R)	-0,703
7. Een externe audit biedt geen meerwaarde bovenop de externe boekhouder of accountant. (R)	0,917
8. Een externe audit vereenvoudigt de toegang tot schuldfinanciering (bankkredieten).	0,917
9. Een externe audit versterkt het deugdelijk bestuur binnen ons bedrijf.	-0,885
10. Een externe audit stelt me gerust over de financiële rapportering van onze resultaten.	0,885
12. Het laten uitvoeren van een externe audit verhoogt mijn persoonlijke geloofwaardigheid naar de raad van bestuur en de (andere) aandeelhouders.	0,800
13. Een externe audit verschaft ons nuttig advies (bv. Via de management letter of informeel).	0,770
16. Een externe audit scheidt vertrouwen bij de fiscus.	0,741
17. Een externe audit verbetert de efficiëntie en de betrouwbaarheid van onze bedrijfsprocessen/ interne controle.	-0,649
20. Een externe audit bevestigt de goede prestaties van een bedrijf naar de buitenwereld toe.	Verwijderd

Tabel 1: Factor resultaten

3.2.3 Modererende variabelen

De modererende variabelen hebben een sterke invloed op de relatie tussen de afhankelijke en de onafhankelijke variabele (Sekaran & Bougie, 2016). Hierdoor kunnen de variabelen die betrekking hebben op de raad van bestuur in deze masterproef worden gezien als de modererende variabelen. Aan de hand van deze variabelen kan er worden onderzocht of de diverse samenstellingen een invloed hebben op de perceptie van het management ten opzichte van auditing en auditkwaliteit. Deze variabelen komen aan bod in de tweede hypothese. Hypothese 2.a. kan namelijk worden getoetst aan de hand van de variabele **RVB_EXTERNE_BESTUURDERS**. Deze variabele wordt berekend aan de hand van het aantal bestuurders die geen deel uitmaken van het managementteam en niet in het bezit zijn van aandelen van het bedrijf. Dit zijn de externe bestuurders (Buysse, 2017; Carcello et al., 2002). Om een goede vergelijking te kunnen maken van het aantal externe bestuurders die zetelen in de raad van bestuur is het van belang dit aantal te delen door het totaal aantal bestuurders. Op deze manier wordt er een procentueel aantal bepaald en kan er een betere vergelijking worden gemaakt tussen de samenstelling van de raden van de verschillende ondernemingen. Hypothese 2.b. kan worden getoetst door gebruik te maken van **RVB_GROOTTE**, deze variabele geeft het aantal leden weer die de raad van bestuur telt. Om hypothese 2.c. te kunnen toetsen wordt er gebruikt gemaakt van **RVB_CEO_DUALITEIT** Deze variabele is een dummy variabele, de waarde 0 wordt toegekend indien de huidige bedrijfsleider geen voorzitter is van de raad van bestuur. De waarde 1 gaat worden toegekend indien de CEO tevens de voorzitter is van de raad van bestuur.

3.2.4 Controlevariabelen

Het is mogelijk dat de controlevariabelen de afhankelijke variabele gaan beïnvloeden (Sekaran & Bougie, 2016). Daarom is het van belang om de controlevariabelen constant te houden, op deze manier kunnen ze geen invloed uitoefenen op de afhankelijke variabele. In deze masterproef zijn er vier controlevariabelen toegevoegd om zo de werkelijke invloed van de onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabele te testen.

De eerste controlevariabele die wordt toegevoegd aan het model is de **GROOTTE** van de onderneming. Deze variabele werd ook in meerdere onderzoeken met betrekking tot auditkwaliteit gebruikt (Niskanen et al., 2011). In het onderzoek van Niskanen (2011) werd gebruik gemaakt van het natuurlijk logaritme van de totale activa om de **GROOTTE** te definiëren. Omdat de waarden van deze variabele sterk variëren is het van belang te voorkomen dat deze waarden eerder als uitschieters worden gezien. Daarom wordt er gebruik gemaakt van het natuurlijk logaritme. Het is van belang om deze variabele op te nemen als controlevariabele omdat de agency kosten in een onderneming stijgen als de onderneming groeit (Fama & Jensen, 1983). Om de stijgende agency kosten te beperken gaat er een stijging zijn van de vraag naar auditkwaliteit.

De tweede controlevariabele die in deze masterproef wordt gebruikt is de **ROA** of de return on assets. Om deze variabele te kunnen berekenen wordt het netto inkomen van 2015 gedeeld door de totale activa van 2015. De ROA toont aan hoe winstgevend een onderneming functioneert. Aangezien het netto inkomen wordt vergeleken met de totale activa gaat een hogere ROA erop wijzen dat de

onderneming meer winst genereert met minder vermogen (Bolero, 2019). In een eerdere studie van Minutti-Meza (2013) wordt de ROA eveneens gebruikt als controlevariabele. De ROA is een belangrijke ratio voor een onderneming, aangezien deze de winstgevendheid van de onderneming aantoont. Deze ratio gaat bijvoorbeeld van belang zijn bij het aanvragen van een lening. Hierdoor is het mogelijk dat bedrijven trachten de winst te sturen om zo een hogere ROA te verkrijgen. Indien het management de winst van de onderneming stuurt is dit in het eigen voordeel en niet in het voordeel van de aandeelhouders. Om de agency kosten die hieruit voortvloeien te verkleinen gaat de vraag naar auditkwaliteit stijgen.

Een derde controlevariabele die van belang is voor deze studie is de **SECTOR** waarin de onderneming gevestigd is. Om dit te controleren wordt er gebruik gemaakt van de NACE-Bel codes, deze worden verkregen via de Bel-First databank. Het statistiekbureau heeft 21 codes opgesteld voor de verschillende sectoren die kunnen worden toegewezen aan een onderneming (statistiekbureau, 2019). De 21 codes worden in deze masterproef gehergroepeerd aan de hand van de eerste twee cijfers van de code. Hierdoor kunnen drie categorieën worden gedefinieerd: industrie, handel en diensten. Voor elk van deze categorieën zal er een dummy variabele worden gecreëerd. Aangezien de vraag naar auditkwaliteit kan worden verklaard door het feit dat ondernemingen steeds meer op elkaar gaan gelijken, kan er worden geconcludeerd dat de vraag naar auditkwaliteit sector gebonden is (Corten et al., 2018).

De laatste controlevariabele die van belang is, is **BESTAANSDUUR**. De studie van Niskanen heeft namelijk aangetoond dat er bij ondernemingen die reeds enige tijd actief zijn minder vraag is naar een kwalitatieve audit (Niskanen et al., 2011). Daarom wordt deze variabele bepaald aan de hand van het aantal jaren dat de onderneming actief is, hiervan wordt het natuurlijk logaritme genomen. De reden dat er bij deze controlevariabele het natuurlijk logaritme wordt genomen is dezelfde als bij de controlevariabele **GROOTTE**. Ook hier gaan de variabelen sterk variëren en is het mogelijk dat deze eerder als uitschieters worden gezien.

3.3 Resultaten

3.3.1 Beschrijvende statistiek en correlaties

Continue variabelen	Min.	Max.	Mediaan	Gemiddelde	Standaard deviatie
PERCEPTIE_MANAGEMENT	-2,67	1,60	0,23	0,00	1,00
RVB_EXTERNE_BESTUURDERS	0,00	2,50	0,00	0,23	0,32
RVB_GROOTTE	2,00	26,00	4,00	4,62	2,61
GROOTTE*	2 000,51	99 6541,18	14 581,03	45 895,72	11 7247,81
ROA	0,00	0,51	0,06	0,09	0,09
BESTAANSDUUR*	9,00	59,00	32,50	33,95	11,88

Binaire variabelen	Som	Proportie			
BIG4	76	0,41			
RVB_CEO_DUALITEIT	72	0,39			
Categorische variabele	Aantal	Proportie			
SECTOR					
Industrie (1)	83	0,45			
Handel (2)	64	0,34			
Diensten (3)	39	0,21			

Tabel 2: Beschrijvende statistieken

*n = 186; * Van deze variabelen werd het natuurlijk logaritme genomen in de statistische analyse. De waarde in deze tabel is de nominale waarde, de eenheid voor GROOTTE is EUR en voor BESTAANSDUUR is dit het aantal jaren.*

De bovenstaande tabel geeft de beschrijvende statistieken van de steekproef weer. Deze toont aan dat er 76 CEO's of 41% van de bevroegden aangeven dat ze een big 4 auditor in dienst hebben. Iets minder dan de helft van de Belgische private ondernemingen gaat dus kiezen voor een audit van hoge kwaliteit (Alfraih & Alfraih, 2017; Broye & Weill, 2008; Francis, 2004; Lawrence et al., 2011; Niskanen et al., 2011). De perceptie van het management heeft een gemiddelde van 0 en een standaarddeviatie van 1, dit omdat het gaat over de resultaten van de factoranalyse.

Het aantal externe leden in de raad van bestuur ten opzichte van het totaal aantal leden in de raad is minimaal 0 en maximaal 2,5. Het gemiddelde, 0,23 is eerder laag. Dit wijst erop dat wanneer er in totaal 10 leden zetelen in de raad van bestuur dat er gemiddeld 2,3 externe leden aanwezig zijn, dit is minder dan één vierde. Het totaal aantal leden in de raad van bestuur is maximaal 26. De hoge waarde lijkt hier eerder een uitzondering, het gemiddeld aantal leden bedraagt namelijk slechts 4,62. In 72 van de 186 ondernemingen is de CEO ook de voorzitter van de raad van bestuur. In 39% van de Belgische private ondernemingen is er dus sprake van CEO dualiteit. De reden die hiervoor kan worden aangehaald is dat bepaalde ondernemingen baat kunnen hebben bij CEO dualiteit (Dey et al., 2011). Zoals eerder werd aangehaald kan de CEO zijn kennis aanwenden om de raad van bestuur bij te staan bij het geven van advies aan het management. CEO dualiteit kan enkel positief zijn voor de onderneming indien de scheiding tussen eigenaarschap en controle eerder laag is. In dit geval gaat er namelijk minder nood zijn aan een raad van bestuur die sterk gaat monitoren. In het algemeen wordt er in de literatuur wel aanbevolen deze rollen te scheiden, in 61% van de ondernemingen zijn beiden rollen dan ook gescheiden (Buisse, 2017).

De grootte van de onderneming werd gemeten aan de hand van de totale activa die aanwezig zijn in de onderneming. Zowel het maximum als het gemiddelde zijn eerder hoog, dit wijst erop dat er zich enkele grote ondernemingen in de steekproef bevinden. In het algemeen zijn de ondernemingen eerder klein, de mediaan is namelijk veel lager dan het gemiddelde. De ROA varieert sterk, de minimale ROA is 0 terwijl de maximale ROA 0,51 is. Een hoge ROA lijkt eerder een uitzondering aangezien de gemiddelde ROA 0,09 bedraagt. Een ROA van 0 is mogelijks problematisch voor een onderneming, dit wijst er namelijk op dat er geen winst werd gegenereerd in dat boekjaar. Gemiddeld

gezien zijn de ondernemingen ongeveer 34 jaar actief, de ondernemingen zijn dus reeds geruime tijd actief. Het minimum aantal jaren dat de ondernemingen actief zijn is 9. Zoals eerder vermeld werd de sector waarin de onderneming actief is gebruikt als controlevariabele. De drie sectoren die werden gedefinieerd zijn: industrie, handel en diensten. Uit de bovenstaande tabel kan worden afgeleid dat er 83 ondernemingen (45%) zijn die zich in de industriële sector bevinden, 64 ondernemingen (34%) voeren handelsactiviteiten uit en 39 ondernemingen (21%) zijn gevestigd in de dienstensector. De dienstensector is de referentiecategorie, bij het interpreteren van de regressieanalyses is het van belang om steeds de andere sectoren te vergelijken met deze categorie.

Het is tevens van belang dat er rekening wordt gehouden met de kans op multicollineariteit. Hierbij kan er een onderscheid worden gemaakt tussen perfecte multicollineariteit en imperfecte multicollineariteit. Perfecte multicollineariteit doet zich voor als één van de regressievariabelen perfect lineair is met een andere regressievariabele. Imperfecte multicollineariteit doet zich voor indien er een hoge correlatie is tussen twee variabelen. Multicollineariteit zorgt ervoor dat één of meer regressiecoëfficiënten niet exact geschat kunnen worden (H.Stock & W.Watson, 2015).

Uit de onderstaande correlatietabel kan worden geconcludeerd dat er geen kans is op multicollineariteit. Er is enkel multicollineariteit indien de waarde 0,8 wordt overschreden en de hoogste waarde die hier wordt gevonden is 0,318.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. BIG4	1	0,114	0,286**	-0,046	-0,144*	0,318**	0,121	-0,043	0,028
2. PERCEPTIE_MANAGEMENT	0,114	1	0,104	0,198**	-0,052	0,242**	-0,022	-0,002	-0,025
3. RVB_EXTERNE_BESTUURDERS	0,286**	0,104	1	0,078	-0,162*	0,105	0,125	0,070	0,034
4. RVB_GROOTTE	-0,046	0,198**	0,078	1	- 0,218**	0,270**	-0,085	0,166*	-0,050
5. RVB_CEO_DUALITEIT	-0,144*	-0,052	-0,162*	- 0,218**	1	-0,148*	- 0,178*	0,029	0,001
6. GROOTTE	0,318**	0,242**	0,105	0,270**	-0,148*	1	-0,110	-0,114	0,038
7. ROA	0,121	-0,022	0,125	-0,085	-0,178*	-0,110	1	0,124	0,025
8. SECTOR	-0,043	-0,002	0,070	0,166*	0,029	-0,114	0,124	1	- 0,201**
9. BESTAANSDUUR	0,028	-0,025	0,034	-0,050	0,001	0,038	0,025	- 0,201**	1

Tabel 3: Correlatietabel

** , correlatie is significant op 0,01 niveau

* , correlatie is significant op 0,05 niveau

3.3.2 Regressieresultaten

Aangezien de afhankelijke variabele een binaire variabele is, werd er gebruik gemaakt van een logistische regressieanalyse. Het onderstaande model wordt gebruikt om hypothese één te toetsen.

95% C.I. for EXP
(B)

	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
PERCEPTIE_MANAGEMENT	0,062	0,170	0,131	1	0,717	1,063	0,762	1,483
GROOTTE	0,672	0,161	17,396	1	0,000	1,959	1,428	2,687
ROA	3,661	1,905	3,693	1	0,055	38,909	0,930	1628,451
INDUSTRIE	- 0,107	0,432	0,061	1	0,805	0,899	0,385	2,097
HANDEL	- 0,908	0,474	3,664	1	0,056	0,404	0,159	1,022
BESTAANSDUUR	0,134	0,418	0,103	1	0,749	1,144	0,504	2,596
CONSTANTE	- 7,425	2,094	12,576	1	0,000	0,001		

Tabel 4: Hypothese 1

Algemene significantie: 0,000; R^2 : 0,204

Het bovenstaande model gaat hypothese 1 toetsen. Hierbij wordt er verwacht dat de perceptie van het management een significante invloed gaat hebben op de vraag naar auditkwaliteit.

Hypothese 1 kan aan de hand van bovenstaande resultaten niet worden bevestigd. Er werden geen significante resultaten gevonden die aantonen dat een positieve perceptie van het management ten opzichte van auditing een positieve invloed heeft op de vraag naar auditkwaliteit. Wel kan er een significant verband worden aangetoond aan de hand van enkele controle variabelen, onder andere de grootte van de onderneming. Deze variabele toont aan dat wanneer de onderneming groter is, de vraag naar auditkwaliteit gaat stijgen. Dit is in lijn met de verwachtingen (Taurangana & Clarke, 2000). Ook een stijgende ROA gaat zorgen voor een significante stijging van de vraag naar een kwalitatieve audit. De sector waarin de onderneming zich bevindt gaat ook een effect hebben op de vraag naar auditkwaliteit. Indien een onderneming zich namelijk in de handelssector bevindt is de kans op een kwalitatieve audit lager dan wanneer een onderneming zich in de dienstensector bevindt.

95% C.I. for EXP
(B)

	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
PERCEPTIE_MANAGEMENT	0,412	0,245	2,826	1	0,093	1,510	0,934	2,441
RVB_EXTERNE_BESTUURDERS	2,425	0,665	13,276	1	0,000	11,297	3,066	41,626
PERCEPTIE_RVB_EXTERNE_B	- 2,110	0,826	6,527	1	0,011	0,121	0,024	0,612
GROOTTE	0,688	0,169	16,630	1	0,000	1,991	1,430	2,771
ROA	2,066	2,070	0,996	1	0,318	7,897	0,137	456,821
INDUSTRIE	- 0,112	0,461	0,059	1	0,809	0,894	0,363	2,206
HANDEL	- 0,740	0,501	2,184	1	0,139	0,477	0,179	1,273
BESTAANSDUUR	0,331	0,466	0,504	1	0,478	1,392	0,559	3,467
CONSTANTE	- 8,701	2,293	14,405	1	0,000	0,000		

Tabel 5: Hypothese 2.a
Algemene significantie: 0,000; R²: 0,314

Bovenstaand model gaat hypothese 2.a toetsten. Hierbij verwacht ik dat een stijgend aantal externe leden in de raad van bestuur ervoor gaat zorgen dat de relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag naar auditkwaliteit gaat verzwakken.

Er kan worden besloten dat de perceptie van het management een significante invloed gaat hebben op de vraag naar auditkwaliteit, er wordt een positief verband gevonden tussen de perceptie van het management en de vraag naar auditkwaliteit. Het aantal externe bestuurders in de raad van bestuur heeft eveneens een significante invloed op de vraag naar auditkwaliteit. Hier werd eveneens een positief verband gevonden tussen het aantal externe bestuurders en de vraag naar auditkwaliteit. Dit is in lijn met de verwachtingen en de resultaten van eerdere studies (Alfraih & Alfraih, 2017). Om de hypothese te testen is het van belang dat het aantal externe leden in de raad van bestuur in verband wordt gebracht met de perceptie van het management. Aan de hand van de bovenstaande resultaten kan hypothese 2.a worden bevestigd. Een groter aantal externe leden in de raad van bestuur gaat ervoor zorgen dat de relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag naar auditkwaliteit verzwakt. Voor de controlevariabele GROOTTE werd er eveneens een significant positief verband gevonden tussen de grootte van de onderneming en de vraag naar auditkwaliteit.

95% C.I. for EXP
(B)

	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
PERCEPTIE_MANAGEMENT	0,813	0,527	2,381	1	0,123	2,254	0,803	6,330
RVB_GROOTTE	- 0,146	0,095	2,371	1	0,124	0,864	0,717	1,041
PERCEPTIE_RVB_GROOTTE	- 0,166	0,118	1,977	1	0,160	0,847	0,672	1,068
GROOTTE	0,799	0,177	20,250	1	0,000	2,223	1,570	3,147
ROA	3,377	1,952	2,995	1	0,084	29,291	0,639	1342,460
INDUSTRIE	- 0,466	0,461	1,019	1	0,313	0,628	0,254	1,550
HANDEL	- 1,300	0,509	6,529	1	0,011	0,272	0,100	0,739
BESTAANSDUUR	0,238	0,442	0,291	1	0,590	1,269	0,534	3,016
CONSTANTE	- 7,982	2,204	13,121	1	0,000	0,000		

Tabel 6: Hypothese 2.b
Algemene significantie: 0,000; R²: 0,253

Bovenstaand model toetst hypothese 2.b, de verwachting voor deze hypothese is dat indien er meer bestuursleden zetelen in de raad van bestuur dat dit gaat leiden tot een zwakkere relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag naar auditkwaliteit.

Aan de hand van bovenstaande resultaten kan hypothese 2.b niet worden bevestigd. Het resultaat in verband met de perceptie van het management is net zoals de variabele die de perceptie van het management in verband brengt met de grootte van de raad van bestuur, niet significant. Enkele controle variabelen geven wel een significant resultaat. De grootte van de onderneming speelt hier eveneens een rol bij de vraag naar auditkwaliteit, er is een positief verband tussen de vraag naar auditkwaliteit en de grootte van de onderneming. Verder is er ook een positief verband tussen de ROA en de vraag naar auditkwaliteit. De sector heeft eveneens een invloed op de vraag naar auditkwaliteit, er is een negatief verband gevonden tussen een onderneming die gevestigd is in de handelssector ten opzichte van een onderneming die zich in de dienstensector bevindt.

95% C.I. for EXP
(B)

	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
PERCEPTIE_MANAGEMENT	0,212	0,223	0,902	1	0,342	1,236	0,798	1,913
RVB_CEO_DUALITEIT	- 0,282	0,347	0,661	1	0,416	0,754	0,382	1,489
PERCEPTIE_RVB_CEO_DUALITEIT	- 0,361	0,335	1,160	1	0,282	0,697	0,361	1,345
GROOTTE	0,654	0,162	16,205	1	0,000	1,923	1,399	2,644
ROA	3,539	1,951	3,291	1	0,070	34,439	0,752	1576,358
INDUSTRIE	- 0,094	0,436	0,046	1	0,830	0,911	0,388	2,139
HANDEL	- 0,883	0,478	3,413	1	0,065	0,414	0,162	1,055
BESTAANSDUUR	0,150	0,416	0,130	1	0,718	1,162	0,514	2,629
CONSTANTE	- 7,209	2,124	11,514	1	0,001	0,001		

Tabel 7: Hypothese 2.c
Algemene significantie: 0,000; R²: 0,215

Bij het toetsen van hypothese 2.c werd er verwacht dat CEO dualiteit zou zorgen voor een sterkere relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag en auditkwaliteit.

Hypothese 2.c kan echter niet worden bevestigd aan de hand van de verkregen resultaten. Er wordt wel een positief significant resultaat aangetoond tussen de controle variabele GROOTTE en de vraag naar auditkwaliteit. Ook voor de ROA is er een positief verband gevonden in vergelijking met de vraag naar auditkwaliteit. Als laatste gaat ook de sector waarin de onderneming zich bevindt een invloed uitoefenen op de vraag naar auditkwaliteit. Er is namelijk een negatief verband gevonden tussen een onderneming die gevestigd is in de handelssector ten opzichte van een onderneming die zich in de dienstensector bevindt.

3.4 Additionele analyses

Er werd tevens een additionele analyse uitgevoerd. Hierbij werd de onafhankelijke variabele, de perceptie van het management, op een andere manier benaderd. Hiervoor werd er eveneens gebruik gemaakt van de vragenlijst die werd opgesteld en uitgestuurd door de heer Corten. De gegevens verkregen uit de vragen 1 tot en met 20 werden in lijn met de studie van Corten et al. (2017) onderverdeeld in vier categorieën. Voor de additionele analyses werd, net zoals in de factoranalyse enkel gebruik gemaakt van de vragen in verband met de sociale en functionele perceptie. Aangezien het toch een meerwaarde leek om beide percepties van elkaar te scheiden en deze resultaten te bekijken werd dit in deze additionele analyse gedaan. In totaal zijn er negen vragen met betrekking tot de functionele waarde van een audit. De resultaten die werden verkregen voor deze vragen

werden opgeteld en gedeeld door negen, op deze manier werd de gemiddelde functionele perceptie met betrekking tot auditing verkregen. Hetzelfde principe werd toegepast op de vragen met betrekking tot de sociale waarde van een audit. Voor de vragen 6 en 7 werd er gebruik gemaakt van de gehercodeerde resultaten, aangezien deze vragen op een negatieve manier verwoord zijn. De modererende variabelen en de controlevariabelen blijven wel gelijk aan diegene die werden gebruikt bij de factoranalyse.

1.1.1 Beschrijvende statistiek

Continue variabelen	Min.	Max.	Mediaan	Gemiddelde	Standaard deviatie
GEM_FUNCTIONELE_PERCEPTIE	1,89	4,00	3,33	3,21	0,43
GEM_SOCIALE_PERCEPTIE	1,00	5,00	3,50	3,34	0,86
RVB_EXTERNE_BESTUURDERS	0,00	2,50	0,00	0,23	0,32
RVB_GROOTTE	2,00	26,00	4,00	4,62	2,61
GROOTTE*	2 000,51	99 6541,18	14 581,03	45 895,72	11 7247,81
ROA	0,00	0,51	0,06	0,09	0,09
BESTAANSDUUR*	9,00	59,00	32,50	33,95	11,88
Binaire variabelen	Som	Proportie			
BIG4	76	0,41			
RVB_CEO_DUALITEIT	72	0,39			
Categorische variabele	Aantal	Proportie			
SECTOR					
Industrie (1)	83	0,45			
Handel (2)	64	0,34			
Diensten (3)	39	0,21			

*Tabel 8: Beschrijvende statistieken (additionele analyse)
n = 186; * Van deze variabelen werd het natuurlijk logaritme genomen in de statistische analyse.
De waarde in deze tabel is de nominale waarde, de eenheid voor GROOTTE is EUR en voor
BESTAANSDUUR is dit het aantal jaren.*

Zowel voor de functionele als voor de sociale perceptie van het management met betrekking tot auditing kan er uit de beschrijvende statistiek worden afgeleid dat men eerder een positieve houding heeft ten opzichte van auditing. Zowel het gemiddelde als de mediaan geven namelijk een resultaat dat hoger is dan 3.

1.1.2 Additionele regressieresultaten

95% C.I. for EXP
(B)

	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
GEM_FUNCTIONELE_PERCEPTIE	2,059	0,636	10,478	1	0,001	7,835	2,253	27,250
GEM_SOCIALE_PERCEPTIE	-0,979	0,315	9,683	1	0,002	0,376	0,203	0,696
GROOTTE	0,707	0,175	16,296	1	0,000	2,028	1,439	2,858
ROA	2,117	2,012	1,108	1	0,293	8,308	0,161	428,367
INDUSTRIE	-0,033	0,446	0,005	1	0,941	0,968	0,404	2,320
HANDEL	-0,873	0,492	3,152	1	0,076	0,418	0,159	1,095
BESTAANSDUUR	0,091	0,441	0,042	1	0,838	1,095	0,461	2,600
CONSTANTE	- 10,879	2,544	18,288	1	0,000	0,000		

Tabel 9: Hypothese 1 (additionele analyse)
Algemene significantie: 0,000; R²: 0,282

Aan de hand van bovenstaande regressieresultaten kan hypothese 1 gedeeltelijk worden bevestigd. Er is namelijk een positief verband tussen de functionele perceptie van het management op de vraag naar auditkwaliteit, maar het verband tussen de sociale perceptie van het management en de vraag naar auditkwaliteit is negatief. Tevens zijn er enkele controlevariabelen die een significante invloed hebben op de vraag naar auditkwaliteit. Er is een positief verband tussen de grootte van de onderneming en de vraag naar auditkwaliteit. De sector waarin de onderneming zich bevindt heeft ook een invloed op de vraag naar auditkwaliteit. Er is namelijk een significant negatief verband gevonden tussen een onderneming die gevestigd is in de handelssector ten opzichte van een onderneming die zich in de dienstensector bevindt.

95% C.I. for EXP
(B)

	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
GEM_FUNCTIONELE_PERCEPTIE	2,009	0,934	4,632	1	0,031	7,457	1,197	46,477
GEM_SOCIALE_PERCEPTIE	-0,703	0,445	2,503	1	0,114	0,495	0,207	1,183
RVB_EXTERNE_BESTUURDERS	7,066	6,004	1,385	1	0,239	1 171,737	0,009	151 251 942
FUNCT_PERC_RVB_EXT_B	-0,317	2,360	0,018	1	0,893	0,728	0,007	74,388
SOCIALE_PERC_RVB_EXT_B	-1,204	1,160	1,077	1	0,299	0,300	0,031	2,914
GROOTTE	0,682	0,178	14,631	1	0,000	1,979	1,395	2,807
ROA	1,203	2,194	0,300	1	0,584	3,329	0,045	245,561
INDUSTRIE	0,041	0,476	0,007	1	0,932	1,042	0,409	2,650
HANDEL	-0,702	0,519	1,829	1	0,176	0,495	0,179	1,371
BESTAANSDUUR	0,178	0,481	0,137	1	0,712	1,194	0,466	3,064
CONSTANTE	- 12,178	3,039	16,064	1	0,000	0,000		

Tabel 10: Hypothese 2.a (additionele analyse)
Algemene significantie: 0,000; R²: 0,350

De verkregen regressieresultaten tonen aan dat enkel de functionele perceptie van het management een significante invloed heeft op de vraag naar auditkwaliteit. Er zijn echter geen significante resultaten gevonden die hypothese 2.a bevestigen. Enkel voor de controlevariabele GROOTTE werd er nog een significant resultaat verkregen, er is een positief verband tussen deze controlevariabele en de vraag naar auditkwaliteit.

95% C.I. for EXP
(B)

	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
GEM_FUNCTIONELE_PERCEPTIE	3,665	1,628	5,068	1	0,024	39,062	1,607	949,722
GEM_SOCIALE_PERCEPTIE	-0,773	0,832	0,862	1	0,353	0,462	0,090	2,360
RVB_GROOTTE	1,251	0,927	1,822	1	0,177	3,494	0,568	21,496
FUNC_PERC_RVB_GROOTTE	-0,384	0,343	1,252	1	0,263	0,681	0,348	1,334
SOCIALE_PERC_RVB_GROOTTE	-0,041	0,180	0,052	1	0,819	0,960	0,675	1,365
GROOTTE	0,836	0,192	18,977	1	0,000	2,307	1,584	3,361
ROA	2,074	2,087	0,987	1	0,320	7,957	0,133	475,920
INDUSTRIE	-0,334	0,479	0,485	1	0,486	0,716	0,280	1,831
HANDEL	-1,202	0,533	5,084	1	0,024	0,301	0,106	0,855
BESTAANSDUUR	0,186	0,465	0,161	1	0,689	1,205	0,484	2,998
CONSTANTE	- 17,479	4,961	12,412	1	0,000	0,000		

Tabel 11: Hypothese 2.b (additionele analyse)
Algemene significantie: 0,000; R²: 0,323

Uit de bovenstaande regressieresultaten kan worden geconcludeerd dat er een positief significant verband is tussen de functionele perceptie van het management en de vraag naar auditkwaliteit. Aan de hand van deze regressieresultaten kan hypothese 2.b niet worden bevestigd. Voor twee controlevariabelen wordt er wel een significante invloed aangetoond. Er is een positief verband tussen de grootte van de onderneming en de vraag naar auditkwaliteit. De sector waarin de onderneming zich bevindt heeft ook een invloed op de vraag naar auditkwaliteit. Er is namelijk een significant negatief verband gevonden tussen een onderneming die gevestigd is in de handelssector ten opzichte van een onderneming die zich in de dienstensector bevindt.

95% C.I. for EXP
(B)

	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	Lower	Upper
GEM_FUNCTIONELE_PERCEPTIE	1,148	0,747	2,361	1	0,124	3,151	0,729	13,621
GEM_SOCIALE_PERCEPTIE	-0,407	0,414	0,970	1	0,325	0,665	0,296	1,497
CEO_DUALITEIT	-5,133	3,483	2,172	1	0,141	0,006	0,000	5,441
FUNCT_PERC_ CEO_DUALITEIT	3,163	1,633	3,751	1	0,053	23,637	0,963	580,254
SOCIALE_PERC_ CEO_DUALITEIT	-1,639	0,765	4,589	1	0,032	0,194	0,043	0,870
GROOTTE	0,688	0,177	15,061	1	0,000	1,990	1,406	2,818
ROA	3,224	2,163	2,221	1	0,136	25,116	0,362	1 742,205
INDUSTRIE	0,022	0,456	0,002	1	0,962	1,022	0,418	2,497
HANDEL	-0,798	0,497	2,579	1	0,108	0,450	0,170	1,192
BESTAANSDUUR	0,074	0,440	0,028	1	0,866	1,077	0,455	2,549
CONSTANTE	-9,650	2,701	12,761	1	0,000	0,000		

Tabel 12: Hypothese 2.c (additionele analyse)
Algemene significantie: 0,000; R²: 0,317

De regressieresultaten tonen hier geen significant verband tussen de perceptie van het management en de vraag naar auditkwaliteit. Volgens deze resultaten wordt er wel aangetoond dat CEO dualiteit gaat zorgen voor een sterkere relatie tussen de functionele perceptie van het management en de vraag naar auditkwaliteit. Indien er wordt gekeken naar de sociale perceptie, dan gaat CEO dualiteit zorgen voor een zwakkere relatie tussen beide elementen. Hypothese 2.c kan toch niet worden bevestigd aangezien er geen significant verband werd gevonden tussen de perceptie van het management en de vraag naar auditkwaliteit. De resultaten geven wel een positief significant verband tussen de grootte van de onderneming en de vraag naar auditkwaliteit.

4 Conclusie

In deze studie werd de invloed van de perceptie van het management ten opzichte van auditing op de vraag naar auditkwaliteit onderzocht. Er werd tevens gekeken naar de modererende rol die de raad van bestuur heeft op de relatie tussen de perceptie van het management t.o.v. auditing op de vraag naar auditkwaliteit.

Voorafgaande studies hebben aangetoond dat het management een grote invloed kan hebben bij het aanstellen van de auditor, enerzijds is de invloed wettelijk bepaald anderzijds vloeit de invloed verder uit het feit dat dit orgaan veel macht heeft binnen een onderneming. De macht die het management kan uitoefenen is mogelijks groter in private ondernemingen dan in beursgenoteerde ondernemingen. De redenen die hiervoor worden aangehaald zijn, een beperkte invloed van de kapitaalmarkt, geen invloed van een auditcomité en minder agency problemen. Dit is dan ook een van de redenen dat ik ervoor heb gekozen om de invloed van het management op de vraag naar auditkwaliteit in private ondernemingen te bestuderen. Verder hebben studies in verband met de upper echelons theory aangetoond dat de perceptie van het management van belang is bij de vraag naar auditkwaliteit. Aan de hand van de literatuur over de vraag naar auditkwaliteit en de invloed van de perceptie van het management werd hypothese één opgebouwd. De verwachting voor deze hypothese was dat de perceptie van het management een significante invloed zou hebben op de vraag naar auditkwaliteit. Indien deze hypothese wordt getest aan de hand van de resultaten die werden verkregen aan de hand van de factoranalyse kan dit echter niet worden bevestigd. Als er wordt gekeken naar de gemiddelde perceptie, die is opgedeeld in de functionele en sociale perceptie, dan zijn de resultaten voor beide percepties in lijn met de verwachtingen. Hier werd namelijk een positief significant verband aangetoond tussen de perceptie van het management en de vraag naar auditkwaliteit.

In lijn met hypothese 2.a werd er aangetoond dat een stijgend aantal externe leden in de raad van bestuur gaat zorgen voor een zwakkere relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag naar auditkwaliteit. Dit geldt echter niet voor de additionele analyses die werden uitgevoerd aan de hand van de gemiddelde perceptie. Verder werd er geen significante invloed gevonden voor de grootte van de raad van bestuur of het feit dat er CEO dualiteit heerst binnen de onderneming en de invloed op de relatie tussen de perceptie van het management over auditing en de vraag naar auditkwaliteit.

Deze studie draagt bij tot de huidige literatuur over auditing omdat er momenteel enkel onderzoek werd verricht naar de invloed van het management en de perceptie van dit orgaan op de vraag naar auditkwaliteit. Verder werd er onderzoek verricht naar de rechtstreekse relatie tussen de invloed van de samenstelling van de raad van bestuur op de vraag naar auditkwaliteit. Er werd bij mijn weten, echter nooit een onderzoek uitgevoerd dat bestudeerd heeft of de samenstelling van de raad van bestuur een invloed uitoefent op de relatie tussen de perceptie van het management over auditing en de vraag naar auditkwaliteit, dit is wat er in deze masterthesis onderzocht werd. Het is van belang om de invloed van de raad van bestuur op de perceptie van het management met betrekking tot auditing en de vraag naar auditkwaliteit in private ondernemingen te bestuderen. Er kan namelijk

worden verondersteld dat er een reële invloed is van de perceptie van het management met betrekking tot auditing op de vraag naar auditkwaliteit in private ondernemingen. Aangezien er in deze ondernemingen een beperkte invloed is van de kapitaalmarkt, geen invloed van een auditcomité heerst en er zich minder agency problemen voordoen. Om de stakeholders toch een goed beeld te kunnen geven van de onderneming is het van belang dat er een kwalitatieve audit wordt uitgevoerd. Het is mede de taak van de raad van bestuur om erop toe te zien dat dit effectief gedaan wordt, aangezien een effectieve raad van bestuur ervoor gaat zorgen dat de vraag naar auditkwaliteit stijgt wordt er aangenomen dat een effectieve raad van bestuur de relatie tussen de perceptie van het management met betrekking tot auditing op de vraag naar auditkwaliteit kan verzwakken. Hierdoor is de samenstelling van dit orgaan eveneens van groot belang in dit onderzoek, een raad van bestuur die niet correct is samengesteld gaat niet efficiënt werken waardoor de invloed veel kleiner gaat zijn.

Voor deze masterproef werd gebruik gemaakt van een reeds bestaande dataset, de noodzakelijke vragen werden echter niet steeds volledig beantwoord. Hierdoor werden een groot aantal ondernemingen en dus ook een groot aantal gegevens geschrapd uit de dataset, er werden gegevens verkregen van 740 ondernemingen maar dit werd na herwerking beperkt tot 186.

Een tweede beperking binnen dit onderzoek is het feit dat auditkwaliteit gelijk wordt gesteld met een audit die wordt uitgevoerd door een big 4 onderneming. In eerder onderzoek werd aangetoond dat een big 4 audit, een audit van hoge kwaliteit is maar er zijn ook onderzoeken die aantonen dat er andere manieren zijn om auditkwaliteit te bepalen.

Een derde beperking die kan worden aangetoond is dat deze studie is getest voor Belgische private ondernemingen. Hierdoor is het niet mogelijk om deze resultaten te veralgemenen naar de rest van de wereld. De steekproef die werd genomen bestaat voornamelijk uit eerder kleine ondernemingen in vergelijking met bijvoorbeeld Amerikaanse ondernemingen. Hierdoor is het mogelijk dat deze bedrijven niet zo belangrijk zijn voor een big 4 auditor waardoor de auditkwaliteit mogelijks daalt, dit gaat tevens een invloed hebben op de perceptie die het management heeft over auditkwaliteit (Corten et al., 2017).

De invloed van de samenstelling van de raad van bestuur werd in deze masterproef bestudeerd aan de hand van drie factoren, onafhankelijkheid, grootte en CEO dualiteit in de raad van bestuur. Het is echter ook mogelijk dat de diversiteit tussen de leden van de raad een grote invloed uitoefent op de effectiviteit van het orgaan en hierdoor zorgt voor een zwakkere relatie tussen de perceptie van het management over auditing en de vraag naar auditkwaliteit. De invloed van de diversiteit in dit orgaan is dan ook een interessante piste die in toekomstig onderzoek nog bestudeerd kan worden.

5 Bronnen

- Alfraih, M. M., & Alfraih, M. M. (2017). Choosing an external auditor: does the composition of boards of directors matter? *International journal of law and management*, 59(3), 394-412. doi:10.1108/IJLMA-03-2016-0032
- Balanslezen. (2017). Wat is de gearing ratio? Retrieved from <https://www.balanslezen.com/ratios/gearing-ratio/>
- Beasley, M. S., Beasley, M. S., Carcello, J. V., & Hermanson, D. R. Should you offer a job to your external auditor? *The Journal of corporate accounting & finance*, 11(4), 35-42. doi:10.1002/1097-0053(200005/06)11:4<35::AID-JCAF6>3.0.CO;2-2
- Belgische corporate governance code 2009. (2009). Retrieved from https://doc.icci.be/nl/Documents/vorming/syllabi-seminaries/2799_Belgische-Corporate-Gov-Code-2009.pdf
- Berk, J., & DeMarzo, P. (2014). *Corporate Finance* (3th edition ed.): Pearson.
- Bliss, M. A. (2011). Does CEO duality constrain board independence? Some evidence from audit pricing. *Accounting & Finance*, 51(2), 361-380. doi:10.1111/j.1467-629X.2010.00360.x
- Bolero. (2019). ROA. Retrieved from <https://www.bolero.be/nl/support/lexicon/roa>
- Boone, J. P., Khurana, I. K., & Raman, K. K. (2010). Do the Big 4 and the Second-tier firms provide audits of similar quality? *Journal of Accounting and Public Policy*, 29(4), 330-352. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2010.06.007>
- Broye, G., & Weill, L. (2008). Does leverage influence auditor choice? A cross-country analysis. *Applied Financial Economics*, 18(9), 715-731. doi:10.1080/09603100701222325
- Buysse, G. (2017). Code Buysse III. Retrieved from <http://www.codebuysse.com/nl/>
- Campa, D., & Campa, D. (2013). "Big 4 fee premium" and audit quality: latest evidence from UK listed companies. *Managerial Auditing Journal*, 28(8), 680-707. doi:10.1108/MAJ-11-2012-0784
- Carcello, J. V., Hermanson, D. R., Neal, T. L., & Riley, R. A., Jr. (2002). Board characteristics and audit fees. *Contemporary Accounting Research*, 19(3), 365-384.
- Carcello, J. V., Neal, T. L., Palmrose, Z.-V., & Scholz, S. (2011). CEO Involvement in Selecting Board Members, Audit Committee Effectiveness, and Restatements*. *Contemporary Accounting Research*, 28(2), 396-430. doi:10.1111/j.1911-3846.2010.01052.x
- Carey, P., Simnett, R., & Tanewski, G. (2000). Voluntary demand for internal and external auditing by family business. *Auditing*, 19, 37-51.
- Cenciarelli, V. G., Greco, G., & Allegrini, M. (2018). External audit and bankruptcy prediction. *Journal of Management and Governance*, 22(4), 863-890. doi:10.1007/s10997-018-9406-z
- Ceustermans, S., & Breesch, D. (2017). Determinants of Voluntary Disclosure of Sales in Small Private Companies in Belgium. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 28(2), 172-204. doi:10.1111/jifm.12055
- Chakravarty, A., & Grewal, R. (2016). Analyst Earning Forecasts and Advertising and R&D Budgets: Role of Agency Theoretic Monitoring and Bonding Costs. *Journal of Marketing Research (JMR)*, 53(4), 580-596. doi:10.1509/jmr.14.0204
- Cohen, J., Cohen, J., Krishnamoorthy, G., & Wright, A. (2010). Corporate Governance in the Post-Sarbanes-Oxley Era: Auditors' Experiences. *Contemporary Accounting Research*, 27(3), 751-751. doi:10.1111/j.1911-3846.2010.01026.x
- Cohen, J., Krishnamoorthy, G., & Wright, A. (2004). THE CORPORATE GOVERNANCE MOSAIC AND FINANCIAL REPORTING QUALITY. *Journal of Accounting Literature*, 23, 87.
- Cohen, J. R., Krishnamoorthy, G., & Wright, A. M. (2008). Form versus Substance: The Implications for Auditing Practice and Research of Alternative Perspectives on Corporate Governance. *Auditing*, 27(2), 181-198.
- Corten, M., Steijvers, T., & Lybaert, N. (2017). *The influence of the CEO's value perception towards auditing on audit demand in private firms*. University of Hasselt, Retrieved from <http://hdl.handle.net/1942/25769>
- Corten, M., Steijvers, T., & Lybaert, N. (2018). Auditor choice in private firms: a stakeholders perspective. *Managerial Auditing Journal*, 33(2), 146-170. doi:doi:10.1108/MAJ-03-2017-1535
- Cracco, J., & Thiery, E. (2003). Mogelijkheden en beperkingen van factoranalyse Illustratie met de WISC-R bij kinderen met leerproblemen. Retrieved from https://www.sig-net.be/uploads/artikels/signaal/significant_factoranalyse_craccothiery_2003_nr2.pdf
- DeAngelo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3(3), 183-199. doi:[https://doi.org/10.1016/0165-4101\(81\)90002-1](https://doi.org/10.1016/0165-4101(81)90002-1)
- Denis, D. K., & McConnell, J. J. (2003). International corporate governance. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 38(1), 1-36.

- Dey, A., Engel, E., & Liu, X. (2011). CEO and board chair roles: To split or not to split? *Journal of Corporate Finance*, 17(5), 1595-1618. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2011.09.001>
- Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983). Separation of Ownership and Control. *The Journal of Law and Economics*, 26(2), 301-325. doi:10.1086/467037
- Francis, J. R. (2004). What do we know about audit quality? *The British Accounting Review*, 36(4), 345-368. doi:<https://doi.org/10.1016/j.bar.2004.09.003>
- Geens, P. D. K., & Croes, C. (2019). BENOEMING VAN BESTUURDERS IN EEN NAAMLOZE VENNOOTSCHAP. Retrieved from <https://www.law.kuleuven.be/apps/jura/public/art/31n1/croes.pdf>
- Gielis, B. (2018). *Cash positie, eigendoms- en CEO kenmerken: een studie voor Belgische private bedrijven*. (Dissertation/Thesis), UHasselt U6 - ctx_ver=Z39.88-2004&ctx_enc=info%3Aofi%2Fenc%3AUTF-8&rft_id=info%3Aasid%2Fsummon.serialssolutions.com&rft_val_fmt=info%3Aofi%2Ffmt%3Akev%3Amtx%3Adissertation&rft.genre=dissertation&rft.title=Cash+positie%2C+eigendoms-+en+CEO+kenmerken%3A+een+studie+voor+Belgische+private+bedrijven&rft.DBID=T3-&rft.au=Gielis%2C+Brecht&rft.date=2018&rft.pub=UHasselt&rft.advisor=VANDEMAELE%2C+Sigrid&rft.externalDBID=n%2Fa&rft.externalDocID=oai_uhdspace_uhasselt_be_1942_26988¶mdict=en-US U7 - Dissertation, Retrieved from http://uha.summon.serialssolutions.com/2.0.0/link/0/eLvHCXMwIV1LS8QwEB58XEQPiopv5gfYtduka-rR2tWDIEgRPJV0M7Wr3Vbarr_fSVZh2dteAgmETAbm8SXzABDBwPdWdIIqdDQ0IqcoIBoattvsOE_C20KGuRkjm_6cPovXd_GY2FCd_w52K9UGGHAHN8EoUmoTttkUSYu2UuFZu1DqJbsw3ofdh6X_7APYqKtDeIt1V-IiGoqukWy9S9PMOg-pxjh5wS-qZ9TyeIeMirFzoXz40zQt3IP1MwXASfjd2r5jhDmZdvrJKukIwnGSxk8eE5EZVgQTymzV5nn5N-F1pqXqs5wye4fM3UEcw562Yex179LdzAkgqdAvfHbhZUSSpU0LqVIM2A_SSRm0nsJgvUPO1t1wDjvsE6jFK8MFbPXtnC4df68cr38Bmc-Nlw
- H. Stock, J., & W. Watson, M. (2015). *Introduction to econometrics* (Third edition ed.): Pearson.
- Hambrick, D. C. (2007). UPPER ECHELONS THEORY: AN UPDATE. *Academy of Management Review*, 32(2), 334-343. doi:10.5465/AMR.2007.24345254
- Henderson, M. T., & Spindler, J. C. (2005). Corporate Heroin: A Defense of Perks, Executive Loans, and Conspicuous Consumption. *Georgetown Law Journal*, 93(6), 1835-1883.
- Hill, C. W. L., & Jones, T. M. (1992). Stakeholder-agency theory. *Journal of management studies*, 131-154. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.1992.tb00657.x>
- Hope, O.-K., Thomas, W. B., & Vyas, D. (2013). Financial Reporting Quality of U.S. Private and Public Firms. *Accounting Review*, 88(5), 1715-1742. doi:10.2308/accr-50494
- Hu, D. (2015). AUDIT QUALITY AND MEASUREMENT: TOWARDS A COMPREHENSIVE UNDERSTANDING. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 19(1), 209-222.
- IBR-IRE. (2019). Retrieved from <https://www.ibr-ire.be/nl/het beroep/de bedrijfsrevisor/audit van de jaarrekening/Pages/default.aspx>
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360. doi:[https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)
- Kasznik, R., & McNichols, M. F. (2002). Does Meeting Earnings Expectations Matter? Evidence from Analyst Forecast Revisions and Share Prices. *Journal of accounting research*, 40(3), 727-759. doi:10.1111/1475-679x.00069
- Kilgore, A., Harrison, G., & Radich, R. (2014). Audit quality: what's important to users of audit services. *Managerial Auditing Journal*, 29(9), 776-799.
- Kilgore, A., Radich, R., & Harrison, G. (2011). The Relative Importance of Audit Quality Attributes. *Australian accounting review*, 21(3), 253-265. doi:10.1111/j.1835-2561.2011.00141.x
- Knechel, W. R., Krishnan, G. V., Pevzner, M., Shefchik, L. B., & Velury, U. K. (2013). Audit Quality: Insights from the Academic Literature. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32, 385-421. doi:10.2308/ajpt-50350
- Knechel, W. R., & Willekens, M. (2006). The Role of Risk Management and Governance in Determining Audit Demand. *Journal of business finance & accounting*, 33(9), 1344-1367.
- Lai, K. M. Y., Lai, K. M. Y., Srinidhi, B., Gul, F. A., & Tsui, J. S. L. (2017). Board Gender Diversity, Auditor Fees, and Auditor Choice. *Contemporary Accounting Research*, 34(3), 1681-1714. doi:10.1111/1911-3846.12313
- Lawrence, A., Minutti-Meza, M., & Zhang, P. (2011). Can Big 4 versus Non-Big 4 Differences in Audit-Quality Proxies Be Attributed to Client Characteristics? *The Accounting Review*, 86(1), 259-286.
- M. Johnstone, K., A. Gramling, A., & Rittenberg, L. E. (2014). *Auditing: A Risk-Based Approach to Conducting a Quality Audit* (9th edition ed.): South-Western Cengage Learning.

- Martinov-Bennie, N., Cohen, J., & Simnett, R. (2011). Impact of the CFO's affiliation on auditor independence. *Managerial Auditing Journal*, 26(8), 656-671. doi:doi:10.1108/02686901111161322
- Minutti-Meza, M., & Minutti-Meza, M. (2013). Does auditor industry specialization improve audit quality? *Journal of accounting research*, 51(4), 779-817. doi:10.1111/1475-679X.12017
- NBB. (2019). Comités + afwijkingen. Retrieved from <https://www.nbb.be/nl/financieel-toezicht/prudentieel-toezicht/toezichtsdomeinen/kredietinstellingen/handboek-governanc-13>
- Nielsen, S., & Huse, M. (2010). The Contribution of Women on Boards of Directors: Going beyond the Surface. *Corporate Governance: An International Review*, 18(2), 136-148. doi:doi:10.1111/j.1467-8683.2010.00784.x
- Niskanen, M., Karjalainen, J., & Niskanen, J. (2011). Demand for Audit Quality in Private Firms: Evidence on Ownership Effects. *International Journal of Auditing*, 15(1), 43-65. doi:doi:10.1111/j.1099-1123.2010.00422.x
- Notaris. (2019). Hoe werkt een NV? Retrieved from <https://www.notaris.be/faq/opstarten-ondernemen/hoe-werkt-een-nv>
- Plöckinger, M., Aschauer, E., Hiebl, M. R. W., & Rohatschek, R. (2016). The influence of individual executives on corporate financial reporting: A review and outlook from the perspective of upper echelons theory. *Journal of Accounting Literature*, 37, 55-75. doi:<https://doi.org/10.1016/j.acclit.2016.09.002>
- Romanus, R. N., Maher, J. J., & Fleming, D. M. (2008). Auditor Industry Specialization, Auditor Changes, and Accounting Restatements. *Accounting Horizons*, 22(4), 389-413.
- Sekaran, U., & Bougie, R. (2016). *Research methods for business: a skill-building approach*. Chichester, West Sussex, UK: Wiley.
- Sims, R. R., & Brinkmann, J. (2003). Enron Ethics (Or: Culture Matters More than Codes). *Journal of Business Ethics*, 45(3), 243-256. doi:10.1023/A:1024194519384
- statistiekbureau, B. (2019). Nacebel codes. Retrieved from https://statbel.fgov.be/sites/default/files/Over_Statbel_FR/Nomenclaturen/NACE-BEL%202008_NL.pdf
- Tauringana, V., & Clarke, S. (2000). The demand for external auditing: managerial share ownership, size, gearing and liquidity influences. *Managerial Auditing Journal*, 15(4), 160-168.
- Verschueren, S. (2018). Aandelenopties worden fiscaal interessanter. Retrieved from <https://www.tijd.be/netto/belastingen/aandelenopties-worden-fiscaal-interessanter/10011155.html>
- Xu, W., Xiao, X., & Yi, Z. (2015). Investor Heterogeneity, Auditor Choice, and Information Signaling. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 34(3), 113-138. doi:10.2308/ajpt-50933